

UDK 811.163.42'282'367.625

Rad primljen za tisak 10.11.2002.

Čakavska rič, Split, 2002, br. 1-2

Pregledni rad

Review

Recenzenti: Milan Moguš, Josip Lisac

Iva Lukežić

Rijeka

ČITANJA GLAGOLSKIH OBLIKA S NEPROMJENJIVIM DOČETKOM U MARULIĆEVOJ *JUDITI*

Rječnik Marulićeve Judite Milana Moguša¹ uz primjenu jezičnopovijesne i dijalektološke aparature omogućuje potpunu semantičku transparentnost Marulićeva teksta. U njemu autor podastire leksička značenja svih pojedinačnih riječi i frazeologizama, a pokadšto u teže čitljivim primjerima upućuje u zagrada i na značenja gramatičkih kategorija, dajući tako ključeve za semantičke dveri, kojima je moguće ponajprije otvoriti a potom i interpretirati sve jezične kategorije utkane u tekst *Judite*, pa i one koje su nečitljive i kroatistima slabije izobrazbe u području jezične povijesti i dijalektologije hrvatskoga jezika.

Ovaj je članak pokušaj čitanja suvremenim hrvatskim standardnim jezikom semantike jezičnopovijesnih aktivnih participa, u *Juditi* polimorfni i vrlo frekventni oblika. Riječ je knjiškim oblicima, zbog spoja značenja glagola i pridjeva Maruliću vrlo prikladnim za stilska te metrički i versifikacijski uvjetovana sažimanja. Modele je za njih vjerojatno našao u tekstovima pisanim staroslavenskim i srednjovjekovnim crkvenoslavenskim jezikom hrvatske redakcije, što su mu bili dijelom lektire i inspiracije, o čemu svjedoči i sam riječima: "Evo bo historiju tuj svedoh u versih, po običaju naših začinjavac".

(A) *Glagolski prilog prošli* je u današnjem hrvatskome jeziku, gdje postoji², nepromjenjiv oblik za označavanje sporedne radnju koju je isti subjekt završio

¹ Milan Moguš, *Rječnik Marulićeve Judite*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2001.

² Danas se rabi u nekim stilovima pisanoga jezičnoga standarda, a od organskih govora samo u dijelu štokavskoga slavonskoga dijalekta.

prije glavne radnje. Tvori se dočetakom *-vši* od infinitivne osnove svršenih glagola. Kako mu nepromjenjivi dočetak ne iskazuje glagolsko značenje lica niti imensko značenje roda, broja i padeža, taj oblik pripada priložima a u rečenici ima službu priložne oznake.

Potječe od protojezičnoga (praslavenskoga)³ i starojezičnoga (starohrvatskoga)⁴ *preteritova prvoga aktivnoga participa*, tvorena od infinitivne osnove bilo kojega glagola bez obzira na glagolski vid.

U osnova koje su završavale samoglasnikom tvorio se nastavcima: *psl. *-vǫ > sth. -vǫ*, za Njd. muškoga i srednjega, te *psl. *-vǫši > sth. -vǫši* za Njd. ženskoga roda.

U osnova koje su završavale suglasnikom tvorio se dvojakim nastavcima: *psl. *-b > sth. -ǫ* ili *psl. *-bvǫ > sth. -ǫvǫ*, za Njd. muškoga i srednjega, te *psl. *-bši > sth. > -ǫši* ili *psl. *-bši > sth. -ǫvši* za Njd. ženskoga roda Dočetak nastavka je bio promjenjiv i sadržavao je oznake imeničkih kategorija roda, broja i padeža.

Sklanjao se po imeničkoj deklinaciji poput neodređenih, ili po složenoj pridjevskoj deklinaciji poput određenih pridjeva. U rečenici je imao atributnu službu.

U Marulića je taj oblik najvećim dijelom podudaran s današnjim glagolskim prilogom prošlim, no ima podudarnosti i sa starojezičnim preteritivim prvim aktivnim participom.

Izvodi se najčešće od infinitivne osnove glagola svršena vida, ali je moguć i od osnove nesvršena vida, pa je po tome podudarniji sa starojezičnim participom. S današnjim je glagolskim prilogom podudaran po nepromjenjivim dočetcima koji ne sadrže oznaka za lice, rod broj i padež, te nema promjenu ni značenje pridjeva nego glagolskoga priloga što označava radnju završenu prije glavne radnje, a u rečenici ima službu priložne oznake.

³ Praslavenski su oblici potvrđeni u tekstovima staroslavenskoga jezika, prvoga općeslavenskoga književnoga jezika. Glavna literatura na hrvatskome jeziku: J. Hamm *Staroslavenska gramatika, Školska knjiga, Zagreb 1956. i dalje*; S. Damjanović *Staroslavenski glasovi i oblici, Zagreb 1995.*

⁴ Starohrvatski jezik zasvjedočen je srednjovjekovnim glagoljaškim tekstovima pisanim bilo crkvenoslavenskim jezikom hrvatske redakcije, bilo jezikom kojem je u osnovici jedno hrvatsko narječje, bilo hibridnim književnojezičnim tipom kojem je u osnovici više hrvatskih narječja. O tome primjerice u: J. Hamm *Hrvatski tip crkvenoslavenskog jezika, Zagreb, Slovo 13/ 1963*, E. Hercigonja: *Metodološke pretpostavke jezikoslovne analize hrvatskoglagoljskih zbornika 14-16. stoljeća* (u knjizi "Nad iskonom hrvatske knjige", Zagreb 1983.), S. Damjanović: *Tragom jezika hrvatskih glagoljaša, HFD, Zagreb 1984.*

Nepromjenjivi dočetcu su mu četverojaki i svi potječu od protojezičnih nastavaka Njd. muškoga i srednjega roda ili Njd. ženskoga roda prvoga aktivnoga preteritova participa: u svršenih i nesvršenih glagola s infinitivom na *-ti* dočetcu su: *-v* (< *-vǝ*, *Njd. m. r. i s. r.*), *-vši* (< *-vǝši*, *Njd. ž. r.*, a u glagola s infinitivom na *-ći* i u glagola sa morfonološki izmijenjenim osnovama dočetcu su *-ši* (< *-ǝši*, *Njd. ž. r.*) ili *-ǝ* (< *-ǝ*, *Njd. m. r. i s. r.*).

Subjekt sporednoj prošloj radnji i subjekt glavnoj radnji u Marulića je najčešće, no ne i nužno, isti.

Imajući sve ovo u vidu pri čitanju sam Marulićeva teksta suvremenim hrvatskim standardnim jezikom takve oblike razumjela i prenosila kao današnje glagolske priloge prošle ako ispunjavaju tri osnovna kriterija na kojima počiva određenje glagolskoga priloga prošloga u današnjemu hrvatskome standardnome jeziku:

- a) da su tvoreni od osnove svršenih glagola,
- b) da označavaju sporednu radnju koja je prethodila glavnoj radnji, i
- c) da je sporednoj i glavnoj radnji subjekt isti.

U Marulića pretežu oblici koji ispunjavaju sva tri kriterija, ali ima i onih koji ih ne ispunjavaju. One koji ne ispunjavaju prvi kriterij čitam kao glagolski prilog prošli uz bilješku koja se odnosi na glagolski vid izvornoga i prenesenoga oblika. Glagolske priloge prošle smještam između subjekta i prije glavne radnje izražene predikatom i ne odvajam ih interpunkcijom. One koje ne ispunjavaju kriterije b) i/ili c) čitam kao samostalnu rečenicu s vlastitim predikatom, najčešće zavisnu (atributnu, vremensku, uzročnu), ali je moguća i glavna rečenica, uz opasku u bilješci o razlozima takva čitanja. Takve rečenice odvajam interpunkcijom kad su umetnute u glavnu rečenicu ili su u inverznom položaju prema njoj.

Budući da uz pomoć *Rječnika Marulićeve Judite* i uz primjenu iznesene jezičnopovijesne aparature čitam segmente teksta, pri čemu uzimam u obzir leksički, morfološki i sintaktički aspekt značenja svih sastavnica određenoga segmenta, u bilješke prenosim i eventualna ostala leksička značenja, te tumačenja mogućih kolizija osobito pri čitanju aorista i imperfekta, koji se u Marulića, za razliku od suvremenoga hrvatskoga jezika, mogu tvoriti od glagola svršena i nesvršena vida.

(a) Primjeri čitanja glagolskih oblika s nepromjenjivim dočetkom *-v* dodanim infinitivnoj osnovi

-Oloferne, vidiv ju, za njom se zamami U (= ‘Vidjevši je Holoferno se pomami za njom’)

-*Vidiv Oloferna ubijena, jaše bižati U* (= ‘**Vidjevši** Holoferna ubijena počese⁵ bježati’)

-*Skupiv mnogi zbor i polag Eufrata razvivši svoj šator, pobi Arfaksata 39-40* (= ‘**Skupivši** mnoge čete i razvivši svoj šator pokraj Eufrata potuče Arfaksata’)

-*Otvoriv usta sva, govori 48* (= ‘**Otvorivši** svoja usta govori’)

-*Noć jur podtica da narod, živine, človik, zvir i ptica, pustiv teg, počine 87-88* (= ‘Noć još potiče⁶ da **ostavivši** posao počine⁷ narod, stoka⁸, čovjek i zvijer’)

-*Kralj skupiv više govori B112* (= ‘Kralj **skupivši**⁹ vijeće¹⁰ govori’)

-*Obrativ putem tim, ka zapadu poji 157* (= ‘**Krenuvši**¹¹ tim putem pođi k zapadu’)

-*Sklopiv moste nike, deset dan zbrojahu brodec se prik rike 299-300* (= ‘**Spojivši** nekakve mostove deset se dana sabirahu prevozeći se preko rijeke’)

-*Ostaše u tuzi, osmi bič oćutiv 304* (= ‘**Oćutjevši** osmi bič ostadoše u tuzi’)

-*Al nadaleč vidiv da se ne bi pripal 306* (= ‘Ili da se **vidjevši** izdaleka ne bi prepao’)

-*Nigdir nimav opor, dojde na livi kraj Cilicije 314-315* (= ‘**Ne imavši** nigdje zapreke dođe na lijevi kraj Cilicije’)

-*Madijane sobom povede zarobiv, njih blago s živinom prez izma porubiv, a svih onih pobiv ki s meči i z bati jaše mu stat protiv 335-337* (= ‘Zarobivši Madijance, **otevši**¹² bez iznimke njihov imetak¹³ sa stokom a **pobivši** sve one koji mu se mačevima i buzdovanima pokušashe suprotstaviti, povede ih sa sobom’)

-*Kako kad tmastima kreljutmi oblak gust prikriv nebo, dima, miga, gromi u hust 346-347* (= ‘Kao kad gusti oblak tmastim krilima **prekrivši** nebo puše, sijeva, grmi u mnoštvo¹⁴’)

⁵ /stadoše

⁶ /nuka

⁷ /trud/ rad

⁸ /blago/ živina

⁹ /okupivši

¹⁰ /senat

¹¹ /pošavši/ okrenuvši

¹² /opljačkavši

¹³ /bogatstvo/ blago

¹⁴ /gomilu/ rulju

-Zaziva¹⁵ **usmjerivši** užad prema kopnu i žuri da uhvati luku¹⁶ = (*Mornar*)
upije ter hiti da k kraju svarnuv šust u porat uhiti 348-349

-*Tako t' ognjenu vlas Oloferna slišav, trepi svak 354-355* (= 'Tako ti svatko strepi **slušavši**¹⁷ Holofernovu žestoku vlast')

-*Trepi svak ter za glas pitaju sva kušav 355* (= 'Svašta **iskusivši**¹⁸ za vijesti pitaju i svatko strepi')

-*Posle poslaše, i stav oni tiho prida nj, ništare ne postav, pridaše se poda nj 356-357* (= 'Poslaše poslanike, i **stavši** oni tiho preda nj, nimalo¹⁹ **ne zastavši**²⁰ predadoše se poda nj')

-*Svak biži tja, al umre duh pustiv 363* (= 'Svatko bježi odatle ili **ispustivši** dušu umre')

-*I kada godi čuje ime kralja, tada poniknuv da čtuje 380-381* (= 'I kada god čuje kraljevo ime²¹, neka tada **poniknuvši** štuje²²')

-*Umrit će...ter ostaviv mnoga, s najmanjšim bit jednak 384-385* (= 'Umrijet će... pa će, **ostavivši** mnogo²³, biti jednak s najmanjim')

-*Odvrati poni gnjiv...milost nam tuj stvoriv 455-456* (= '**Udijelivši** nam tu milost ...uzvrati, dakle, gnjev²⁴ ...')

-*Oloferne sazavav u dvor svoj amonske vojvode ... reče 526* (= 'Holoferno **sazavavši** u svoj dvor amonske vojvode reče')

-*Boga sebi obraše, ostaviv boge ke oci njih čtovaše 550-551* (= 'Njihovi očevi **ostavivši** bogove koje štovaše²⁵, odabraše²⁶ sebi boga')

¹⁵ /vapi

¹⁶ /brodsko pristanište// Da se dohvati luke/ Da se dohvati brodskog pristaništa

¹⁷ Čitanje prema Marulićevu glagolskom prilogu prošleme od nesvršena glagola *slišati* (= 'slušati').

¹⁸ /pokušavši

¹⁹ /ništa

²⁰ /ne oklijevavši; Čitanje prema Marulićevu glagolskom prilogu prošleme od nesvršena glagola *postati* (= 'oklijevati, postajati').

²¹ /ime kralja

²² /časti

²³ /mnoge stvari

²⁴ /srdžbu

²⁵ /poštivaše; 3. l. mn. aorista nesvršenoga glagola *čtovati* (= 'štovati, poštivati')

²⁶ /izabraše

-*Na njih ti pripusti, li da jih pohita, **pohitav** uplita 567-568* (= 'Na njih ti navali da ih ipak pohvata te **pohvatavši** upregne')

-*Tad Bog svoje misli **skazav**...posla jim pomoći 570-571* (= 'Tada Bog **iskazavši**²⁷ svoje misli... posla im pomoć')

-*Bogov tujih prijaše **ostaviv** Boga svoga 588* (= '**Ostavivši** svoga Boga prihvatiše²⁸ tuđe bogove')

-*Niki sve **izgubiv** plačan ostaniše 591* (= 'Ponetko²⁹ **izgubivši** sve ostaše³⁰ zaplakan³¹')

-*I u mistih ovih **povarnuv se, leže** 608* (= 'I **vrativši se** leže u ova mjesta')

-*Ne će puk ovi, **zgleđav** nas, obratiti pleće 624-625* (= 'Ovaj puk **ugleđavši** vas neće okrenuti leđa³²')

-*Ti se...smili... **pozriv** naši dili ki su humiljenstva 704* (= 'Ti se, **pogleđavši** koja su djela³³ naše skrušenosti³⁴, smili³⁵')

-*To rekši i suzam **ustaviv** izvora, pričaše obistram tišit Akiora 713-714* (= 'Opkolivši³⁶ ga rekavši to i **zaustavivši** izvor suzama počese tješiti Akiora')

-*Zatoj imiše mar, **ustav se** na nogu, da skupe puka bar u svu sinagogu 767-768* (= '**Digavši se** zato se brinjahu da prikupe mnoštvo puka u svoju sinagogu³⁷')

-*Slišav on ča želi, naredi vojvode 811* (= '**Čuvši** što on želi, naredi vojvodama')

-*Skupiv se puk velik...k Oziji se stica 823-824* (= 'Veliki puk **skupivši se** ...strča se k Oziji')

²⁷ /pokazavši

²⁸ /primiše/ uzeše

²⁹ /poneki

³⁰ Čitanje kao 3. l. jd. imperfekta prema Marulićevu imperfektu svršenoga glagola *ostaniti* (= 'ostati').

³¹ /plačan/ suzan

³² /otići/ pobjeći

³³ /koji su postupci

³⁴ /poniznosti

³⁵ /smiluj

³⁶ /okruživši

³⁷ /da mnoštvom puka napune svoju sinagogu

-*Svaki smina lica, sminost nevolja dav, njemu oporica i tuži, prida nj stav* 825-826 (= 'Svatko, **komu** nevolja **dade** smjelost³⁸, **stavši** preda nj smjela lica³⁹ prigovara⁴⁰ mu i uzdisa⁴¹')

-*U kolik trud pridav varže nas u plami* 828 (= 'U koliku nas teškoću⁴² baci⁴³ **predavši**⁴⁴ nas u plamen')

-*Abram u trudih stav i u skarbost mnogu kripak bi kano lav* 963-964 (= 'Abraham **nalazivši**⁴⁵ u naporima i u mnogim⁴⁶ brigama⁴⁷ bje snažan⁴⁸ kao lav')

-*Blagosloviv ju, od nje se diliše* B1000 (= '**Blagoslovivši** je od nje se odjeljivaše⁴⁹')

-*Govoriv to tako, s popovi pojde van, misleći duboko, ostaviv nju na stan* 1006 (= '**Govorivši**⁵⁰ to tako, **ostavivši** nju u kući pođe s popovima⁵¹ van razmišljajući duboko')

-*Takoj se ona pomog svetimi molbami, prostrav kolina nog dviže gori rami* 1080-1081 (= 'Tako ona **pomogavši se** svetim molbama, **ispruživši**⁵² koljena ustade')

-*Sikem...zagledav Dinu...ugrabi ju* B1016 (= 'Sikem ...**ugledavši** Dinu ... ugrabi je')

-*Tad se uščudiše svi, vidiv Juditu* 1126 (= 'Tada se svi začudiše **vidjevši** Juditu')

³⁸ Čitanje rečenicom sa zasebnim predikatom zbog različitih subjekata radnjama.

³⁹ /obrazu

⁴⁰ /oporica ; 3. l. jd. aorista nesvršenoga glagola *oporicati* (= '*prigovarati*')

⁴¹ /tugova; 3. l. jd. aorista nesvršenoga glagola *tužiti* (= '*tugovati, uzdisati*')

⁴² /nevolju / muku

⁴³ /stavi

⁴⁴ /stavivši

⁴⁵ Glagolski prilog prošli od nesvršena glagola *stati* (= '*stajati, nalaziti se*')

⁴⁶ /brojnim

⁴⁷ /skrbima

⁴⁸ /krepak/ jak; Moguće je i čitanje rečenicom sa zasebnim predikatom: '*Kad se nalazio u naporima i u mnogim brigama, Abraham bje snažan kao lav*'.

⁴⁹ /zastavši/ zaustavivši se

⁵⁰ Čitanje prema Marulićevu glagolskom prilogu prošlome od nesvršena glagola *govoriti*.

⁵¹ /svećenicima

⁵² /prostrijevši / izravnavši

-*Ti sada uslišav rabu tvoju, postavi rič u ustih mojih 1073-1074* (= 'Ti uslišavši⁵³ tvoju⁵⁴ sluškinju sada postavi riječ u moja usta')

-*Liplja, mnju, na svitu ni bila ku kralj svet vidiv u pohitu dvimi grisi bi spet 1128-1129* (= 'Držim⁵⁵ da nije bila ljepša ona koju vidjevši sveti kralj bje u požudi sapet⁵⁶ dvama grijesima')

-*Al ku vidiv ognjem jur studena starost užga se 1132 -1233* (= 'Ili ona, koju već studena starost vidjevši raspali se⁵⁷ ognjem⁵⁸')

-*Obilstvo od filistinskih njiv požga, pustiv mnoštvo lisic 1138* (= 'Pustivši mnoštvo lisica popali urod⁵⁹ filistejskih njiva')

-*Al ona, koj odkriv otajstva istinu i u krilo se uviv, izgubi jačinu 1140-1141* (= 'Ili ona zbog koje, legavši⁶⁰ joj u krilo⁶¹ i otkrivši joj istinu tajne, izgubi jakost⁶²')

-*Apolo, zagledav Dafnu...ja tirati B1147* (= 'Ugledavši Dafnu Apolon je poče tjerati')

-*Ovo bi, kad od Egipta diliv se B1148* (= 'Ovo bje kad se odjeljivahu⁶³ od Egipta')

-*I stupiv nazadi, da projde, puščav ju, rekoše: "Možav ju, Bože otac naših, oda zla izbav ju" 1165-1167* (= 'Propustivši je da uđe i odstupivši rekoše: "Bože naših otaca, okrijepivši je⁶⁴ izbavi je od zla")

-*Ne zastav ju (...) istekši ja vapit B1172* (= 'Ne našavši je... istrčavši poče dozivati')

-*Ostaviv grad i hram, s životom bižim tja 1182* (= 'Ostavivši grad i hram bježim odavde spašavajući život')

⁵³ /čuvši

⁵⁴ u značenju 'svoju'

⁵⁵ /mislim/ smatram

⁵⁶ /obuzet

⁵⁷ /zapali se

⁵⁸ /vatrom/ poput ognja/ poput vatre

⁵⁹ /obilnost

⁶⁰ /uvivši se

⁶¹ /na skut

⁶² /jačinu/ snagu

⁶³ Čitanje rečenicom sa zasebnim predikatom zbog različitih subjekata radnjama.

⁶⁴ /davši joj moć

-*Oloferne sta zakameniv se gledajući Juditu B1217* (= ‘Holoferno **okamenivši** se staja⁶⁵ gledajući Juditu’)

-*Ona ti meu toj prid Oloferna stav, sideća na pristoj, pisan vas kako pav, jer tkalac ga otkav komu ne biše par u asirsku daržav 1226* (= ‘Ona ti, međutim, **stade**⁶⁶ pred Holoferna sjedeća na prijestolju šarenu poput pauna **jer ga je otkao**⁶⁷ tkalac kojemu ne bješe para u asirskoj državi’)

-*Za ki uzrok onuj stran...ostaviv dojde tuj? 1246-1247* (= ‘S kojega razloga⁶⁸ dođe ovdje, **ostavivši** onu zemlju?’)

-*Ona malo otuj stupiv, dviže oči 1248* (= ‘Ona **odstupivši** malo otud podiže oči’)

-*U plač obrativ smih, muče se uzdahom 1265* (= ‘**Preokrenuvši**⁶⁹ smijeh u plač muče se uzdahom’)

-*Zemlju tuj ostaviv, i mora, hod ovdí gospoduj 1314-1315* (= ‘**Ostavivši** tu zemlju i mora dođi ovdje i vladaj’)

-*Ne ću...da, ockvarniv duha, ne razzardim Boga 1345-1346* (= ‘Neću...da, **okaljavši**⁷⁰ duh, rasrdim Boga’)

-*Ona se rotiti poča ponasmihnuv da brašno saspiti ko doni pribignuv ne će dokla dvignuv ruku svu ne svarši i počine stignuv ča misal nje varši 1353-1356* (= ‘Ona **se nasmiješivši** poče zaklinjati⁷¹, da hrana⁷² koju donese **prebjegavši**, neće propasti dok **stignuvši**⁷³ ne dokonča ono što snuje njezina misao, i **dignuvši** svoju ruku ne počine’)

-*Govori Oloferne Juditi posadiv ju kon sebe za večerom B1415* (= ‘Holoferne **posjevši**⁷⁴ je kraj sebe za večerom govori Juditi’)

-*Ovo bi, kad od Egipta diliv se, gredihu pustinjom B1448* (= ‘Ovo bje kad idahu pustinjom **dijelivši se**⁷⁵ od Egipta’)

⁶⁵ Čitanje prema Marulićevu 3. l. jd. aorista nesvršenoga glagola *stati* (= ‘*stajati*’)

⁶⁶ Čitanje rečenicom sa zasebnim predikatom zbog različitih subjekata radnjama.

⁶⁷ Čitanje rečenicom sa zasebnim predikatom zbog različitih subjekata radnjama.

⁶⁸ /uzroka

⁶⁹ /preobrativši / promijenivši

⁷⁰ /oskvrnuvši

⁷¹ /kleti

⁷² /jelo

⁷³ /postignuvši

⁷⁴ /smjestivši

⁷⁵ /odjeljivavši se; Čitanje prema Marulićevu glagolskom prilogu prošlom od nesvršena glagola *dilit se* (= ‘*dijeliti se, odjeljivati se*’).

-*Oloferne tako sta kako zakameniv se gledajući Juditu B1217* (= ‘Holoferno tako sta⁷⁶ kao **okamenivši se** gledajući Juditu’)

-*Saki zgubiše kad u Cirov okol stupiv objiše se 1461-1462* (= ‘**Kad se Saki došavši u Kirov tabor**⁷⁷ *prejedoše, uništiše se*⁷⁸’)

-*Toj se hudinji dav Antiok, moguć kralj, jaki kakono lav, s kimi je za stol stal 1469-1470* (= ‘Silan kralj Antioh, jak kao lav, **odade se**⁷⁹ tome zlu s onima s kojima je bio za stolom’)

-*Tako ti meu popi vesel Ozija stav su besidu sklopi 1545-1546* (= ‘Tako ti Ozija veseo **stavši** među popove složi ovaj govor’)

-*Kako ga ubi jednom rukom za vlase uhitiv ga, a drugom koljući B1568* (= ‘Kako ga ubi, jednom ga rukom **uhvativši** za kosu a drugom koljući’)

-*Odvaliv trup od zgor...izidoše na dvor 1583-1584* (= ‘**Svalivši** trup odozgo...izidoše van’)

-*Ne dav nogam pokoj, projdoše vas okol 1585* (= ‘**Ne davši** nogama počinka⁸⁰ prodoše cio tabor⁸¹’)

-*Ne pustiv živinu iz nohat...dokla dopra stinu 1589-1590* (= ‘**Ne pustivši** živinu iz nokata ...dok ne dohvati stijenu’)

-*Uši na slišanja dvigoše primuknuv 1609* (= ‘**Zamuknuvši** načuliše uši na slušanja’)

-*Govori Judita puku prišad u grad, ubiv Oloferna B1610* (= ‘Judita **ubivši** Holoferna, došavši u grad govori puku’)

-*Humiljenja podajte poniknuv Bogu, jer uzdvignuv on ki u nj ufaju, onih bi prikinuv kino ga ne haju 1610-1613* (= ‘**Poniknuvši** dajte skrušenosti⁸² Bogu jer on, **pogubivši**⁸³ one koji za nj ne haju⁸⁴ ’**uzdignu**⁸⁵ one koji se u nj uzdaju’)

⁷⁶ 3. l. jd. aorista nesvršenoga glagola *stati* (= ‘*stajati*’)

⁷⁷ /logor

⁷⁸ /nestadoše

⁷⁹ Primjerenije je čitanje aoristom zbog neizrečena subjekta glavnoj radnji.

⁸⁰ Frazem u značenju ‘*ne zaustavivši se*’.

⁸¹ /logor

⁸² /poniznost

⁸³ /sasjekavši

⁸⁴ /mare

⁸⁵ Čitanje rečenicom sa zasebnim predikatom zbog različitih subjekata radnjama.

-Govori *Judita puku prišad u grad, ubiv Oloferna B1610* (= ‘Judita govori puku ubivši Holoferna, **došavši** u grad’)

-*Tad pohvativ rukom, z dvanjak ize glavu 1617* (= ‘Tada **zahvativši** rukom izvadi glavu iz dvanjaka⁸⁶’)

-*Boga svak...slav, ki milo k nam ustav, i moć ženske desne moćju svojom nadav, protivnim glavu sne 1646-1648* (= ‘Neka slavi Boga ... svatko tko od srca⁸⁷ **pristupivši** k nama i **pridodavši** svoju moć moći ženske desnice protivnicima skide glavu’)

-*Akior u subit prenu se, ugledav glavu ka ga ubit reče, totu zagnav, i ništar ne postav, pristrašen poniknu 1677-1679* (= ‘Akior se, nimalo **ne zastavši ugledavši** glavu koja ga ovdje⁸⁸ **prognavši**⁸⁹ zapovjedi⁹⁰ ubiti, smjesta prenu i prestrašen poniknu’)

-*Kako se Akior pristraši ugledav glavu Olofernu B1677* (= ‘Kako se Akior prestraši **ugledavši** Holofernovu glavu’)

-*(Akior) kleknu polag njeje nogu, pokloniv se 1681-1682* (= ‘**Poklonivši se** kleknu pored njezinih nogu’)

-*Obrativ se, Judit reče 1686* (= ‘Judita **preobrativši se** reče’)

-*Zbodte kopjem jednim glavu tuj i pojte gori na gradu s njim, ter umistiv ojte 1688-1689* (= ‘Nabodite tu glavu jednim kopljem i pođite⁹¹ s njim⁹² gore na grad, pa **namjestivši**⁹³ ga otidite⁹⁴’)

-*Mesopotamija pridav se uhili i sva Cilicija 1706-1707* (= ‘Mezopotamija se, i sva Cilicija, **predavši** ucivil⁹⁵’)

-*Svi se pristrašiše kako komu gavun vali zbiv odniše argutlu i tamun 1759* (= ‘Svi se prestrašiše kao onaj kojemu valovi **izbivši** ogradu krme⁹⁶ odnesoše kormilo s ručicom’)

⁸⁶ /bisaga

⁸⁷ /milo/ milostivo

⁸⁸ /tu/ ovamo

⁸⁹ /istjeravši

⁹⁰ 3. l. jd. aorista glagola *zapovjediti* prema Marulićevu aoristu glagola *reći*.

⁹¹ /otidite

⁹² (s kopljem)

⁹³ /smjestivši

⁹⁴ /ostavite/ napustite

⁹⁵ /ožalosti

⁹⁶ /krmenu ogradu

-*I vidiv na grad dil udov Olofernjih, strah jih je veći bil 1764-1765* (= ‘**Vidjevši** na gradu dio Holofernovih udova, bili su u većem strahu⁹⁷’.)

-*Betulijani oružnih hust... vidiv da bani asirski odbigoše, s onih gornjih stani vičući steškoše 1774* (= ‘Mnoštvo naoružanih Betulijana **vidjevši** da asirski banovi pobjegoše, ... vičući sletješe / sletje⁹⁸ s onih gornjih položaja’)

-*Koli vred izlinja pribiv se na poli 1816* (= ‘Kako⁹⁹ brzo¹⁰⁰ nestade¹⁰¹ **prelomivši**¹⁰² se na pola’)

-*Ki se ockvarniše svite martvih prime, kih zagnav ubiše 1832-1833* (= ‘Koji se okaljaše uzimajući odjeću mrtvih, koje **prognavši** ubiše’)

-*(Prasac) svaku slast kalidonskih dubrav gubljaše ne sustav 1908-1909* (= ‘Prasac ...**ne posustavši**¹⁰³ uništavaše ... svaku vrsnost kalidonskih dubrava’)

-*Svih tih zajedno stav, ter Judite hvale s hvalami njih pristav, reći ćeš, njih su male 1910-1911* (= ‘Sve njih zajedno **stavivši** i **usporedivši** Juditine hvale¹⁰⁴ s njihovim hvalama reći ćeš: njihove su male¹⁰⁵’)

-*(Bog) onim milost klone ki stav uzdahoš 1975* (= ‘Bog pokloni milost onima koji **stajavši**¹⁰⁶ uzdahnuše’)

-*Bigaše okola pustiv plot 2006-2007* (= ‘**Ostavivši** ograde¹⁰⁷ logora¹⁰⁸ bježahu’)

-*Prignuv kolina klanjahu se puci 2034-2035* (= ‘Puci se **kleknuvši** klanjahu’)

(b) Čitanja glagolskih oblika s nepromjenjivim dočetakom –vši dodanim infinitivnoj osnovi:

⁹⁷ /strah im se povećao.

⁹⁸ U izvorniku 3. l. mn. aorista (sa subjektom *Betulijani*) ili 3. l. jd. imperfekta (sa subjektom *hust* = ‘mnoštvo’) svršenoga glagola *steći se* (= ‘sletjeti se’).

⁹⁹ /koliko

¹⁰⁰ /ubrzo/ odmah

¹⁰¹ /izlinja/ skrši

¹⁰² /prebivši se/ prepolovivši se

¹⁰³ /bez posustajanja

¹⁰⁴ /pohvale/ zahvale

¹⁰⁵ /neznatne

¹⁰⁶ Čitanje prema Marulićevu glagolskom prilogu prošleme od nesvršena glagola *stati* (= ‘stajati, nalaziti se, biti, boraviti’).

¹⁰⁷ /plotove

¹⁰⁸ /tabora

-*Namirih se na historiju ...Judite i... Oloferna, koga ona **ubivši**, oslobodi svu zemlju izraelsku* U (= 'Namjerih se na pripovijest¹⁰⁹ ...o Juditi i Holofernu kojega ona **ubivši** oslobodi svu izraelsku zemlju')

-*Ne da Vas, kako i njega, tim prihini prid oči Vaše ponesši i **postavivši** sve lipote* U (= 'Ne da **iznesavši** pred Vaše oči i **pokazavši**¹¹⁰ sve te ljepote time prevari Vas kao i njega¹¹¹')

-*Dojde... vidit ju, **čuvši** sartca sminost...nje* U (= 'Čuvši za hrabrost¹¹² njezina srca...dođe je vidjeti')

-*Nabukodonosor **dobivši** Arfaksata, posla Oloferna* U (= 'Nabukodonosor **pobijedivši** Arfaksata posla Holoferna')

-*U tempal se **poklonivši**, s vesel'jem se varnu* U (= 'Poklonivši se u hramu vrnu se s veseljem¹¹³')

-*I tuj se tri misece **veselivši**, domom se varnuše* U (= 'I **veselivši** se tu tri mjeseca vratiše se kućama¹¹⁴')

-*Pridavši još u broj s kitarom Apola 16* (= 'Pribrojivši još Apolona s kitarom')

-*Polag Eufrata **razvivši** svoj šator, pobi Arfaksata 39-40* (= 'Razvivši svoj šator pokraj Eufrata potuče Arfaksata')

-*Poznati ćeš ča sam...Karmele i Libam, Cedar, **pridavši** vam Damask s Cilicijom 71* (= 'Karmele, Libanone i Cedre¹¹⁵ ... **kad** vam **pridodam**¹¹⁶ Damask s Cilicijom, spoznat ćete što sam')

-*Slišavši to stari vitezi uistinu, kako kim se mari vuhlit gospodinu, dvorno zahvališe 125-126* (= 'Stari veziri **čuvši** to udvorno¹¹⁷ zahvališe kao oni koji se uistinu trse¹¹⁸ polaskati gospodaru')

¹⁰⁹ /priču

¹¹⁰ /stavivši/ postavivši

¹¹¹ /kao što prevari i njega

¹¹² /smionost / smjelost

¹¹³ /s radošću

¹¹⁴ /doma/ kući

¹¹⁵ Subjekt se obraća toponimima, zbog čega se njihovi oblici čitaju kao vokativi.

¹¹⁶ Čitanje rečenicom sa zasebnim predikatom zbog različitih subjekata radnjama.

¹¹⁷ /učtivo/ ljubazno

¹¹⁸ /brinu

-*Zatim će te tvoj trag vazda blagoslovit, da rodivši se nag, tobom oblada svit 141-142* (= 'Zatim će te tvoje potomstvo uvijek¹¹⁹ blagoslivljati jer, iako rodivši se nag¹²⁰, po tebi svlada¹²¹ svijet')

-*Puk se pristraši i odstupi od gore, čuvši trublje i glas strašan Božji B284* (= 'Puk se čuvši trublje i strašan Božji glas prestraši i odstupi¹²² s gore')

-*Tere bi pleća dal, meča ne podarvši van 308* (= 'Pa bi ne trgnu¹²³ mač pobjegao^{123'})

-*Jer se bojahu da jih ne pobije, pridavši se B359* (= 'Jer se bojahu da ih ne pobije kad se predaju^{124'})

-*Upisavši knjigu pop veli Eliakim ...posla tad k onim svim 434-435* (= 'Veliki svećenik Joakim napisavši pismo ...posla ga tad svima onima')

-*Spustivši se na nj, komu tako riše 359* (= 'Predavši se njemu kojemu tako rekoše')

-*Oloferne se razsardi, čuvši ili vidivši da se ne će pridati strane israelske B525* (= 'Holoferno se, čuvši ili spoznavši da se izraelske zemlje¹²⁵ neće predati, rasrdi')

-*Da, stavši na ljuti, meću se praćami 786* (= 'Da se, stavši na litice, bacaju¹²⁶ praćkama')

-*Ozija bi pečalan čuvši da će se pridati B860* (= 'Ozija čuvši da će se predati bje uznemiren^{127'})

-*Misec šesti litrih jur biše nastupil, da biše on živih priminuvši pustil 923-924* (= 'Već bijaše nastupio šesti mjesec od triju godina¹²⁸ kako on preminuvši bijaše ostavio žive')

-*Da laskost očutimo, odbivši nevolju 942* (= 'Da odbivši nevolju očutimo¹²⁹ olakšanje^{130'})

¹¹⁹ /vazda/ stalno/ neprestance

¹²⁰ /gol/ Iako si se rodio nag

¹²¹ /zavlada/ svlada

¹²² /pobježe

¹²³ /okrenuo leđa

¹²⁴ /Ako se predaju

¹²⁵ /krajevi/ područja

¹²⁶ /gađaju

¹²⁷ /brižan/ zabrinut

¹²⁸ tri godine i šest mjeseci

¹²⁹ /osjetimo

¹³⁰ /lakoću

-*Tako govori lugom potrusivši, svu glavu odzgori, kip vrićom odivši 1010-1011* (= 'Posuvši pepelom odozgo svu glavu, odjenuvši tijelo vrećom'¹³¹ tako govori')

-*Bože, ki stvorivši svaka, obladaš svim i sve naredivši, zakon si dal tvojim 1013* (= 'Bože, koji sve stvorivši'¹³² i sve odredivši nad svime vladaš, dao si tvojima zakon')

-*Da sa strane gornje pozrivši tva milost, u prezdan'je donje pade njih oholost 1032* (= 'Kad tvoja milost pogleda s gornje strane'¹³³ neka njihova oholost padne u donji bezdan')

-*Ovo biše Bersaba, žena Urije, ku David vidivši obljudi B1128* (= 'Ovo bješe Urijina žena Bersaba koju vidjevši zavolje'¹³⁴ David')

-*Ona ne pristavši k njim, nalagaše na nju B1133* (= 'Kad im ona ne privolje'¹³⁵, nalagaše na nju')

-*Brat nje Absalon...zvavši ga na večeru, čini ga ubiti B1135* (= 'Njezin brat Abšalom... pozvavši ga na večeru dade ga ubiti')

-*Zato on liscam na rep oganj navezavši, pust u žita njih i požga B1139* (= 'Zato on privezavši oganj liscama na rep i pustivši ih u njihova žita požga'¹³⁶)

-*Ovo je bila Dalida, kojoj Sanson pravivši u čem biše jačina njegova, uspi ga na krilo B1141* (= 'Ovo je bila Dalida koja ga, kad joj Samson kaza u čemu bijaše njegova snaga, uspava na krilu')

-*Baruni odparvši vrata od ložišća i svuda nastarvši sviona krovišća, rekoše 1357-1359* (= 'Vojvode otvorivši vrata ložnice i svuda prostrijevši svilene prostirače rekoše')

-*Ona njemu uz toj zahvalivši, reče 1421* (= 'Ona zahvalivši mu na tome reče')

-*Noe svoju sramost odkrivši, grubo spa 1437* (= 'Noa otkrivši svoje stidne dijelove ružno spava'¹³⁸)

¹³¹ /kostrijeti

¹³² /Koji si svestvorivši

¹³³ Čitanje rečenicom sa zasebnim predikatom zbog različitih subjekata radnjama.

¹³⁴ /obljudi/ u koju se zaljubi

¹³⁵ ne pristade; Čitanje rečenicom sa zasebnim predikatom zbog različitih subjekata radnjama.

¹³⁶ /popali

¹³⁷ /Kojoj je Samson kazao

¹³⁸ 3. l. jednine aorista nesvršenoga glagola *spavati* (u Marulića: *spati*)

-*Jer davši garlu vlast pri voli požriti od zdile jedne mast ner sve to imiti 1443-1444* (= 'Jer, **odavši** se proždrljivosti¹³⁹ više voli požderati jednu zdjelu masti nego imati sve to')

-*Oni, objivši se i opivši, pohitiše za žene B1460* (= 'Oni **prejevši se i opivši** posegnuše za ženama')

-*Zadit će smijan'je drugi, rič su čuvši 1489* (= 'Drugi će **čuvši** ovu riječ zadjeti¹⁴⁰ smijeh')

-*Kino toku baju nas pridati napi, karvi tuje žaju, svoju pivši, zapi 1614* (= 'Onaj koji napija¹⁴¹ toliku nesreću predati nas¹⁴², **pivši**¹⁴³ utaži svoju žeđ za tuđom krvi')

-*Pak razvivši peče...reče 1621* (= 'Pa **razvivši**¹⁴⁴ rupce¹⁴⁵ ...reče')

-*Odparvši vrat, projte z bukum, s oružjem van 1691* (= '**Otvorivši** vrata prođite van s bukum, s oružjem')

-*Vidivši puk like nevolj svojih...prignuše glavu dol 1632-1634* (= 'Puk **vidjevši**¹⁴⁶ lijekove svojim nevoljama...dolje prignuše¹⁴⁷ glavu')

-*Ne čuvši za svitom šušnja ni govora... razmaknu zastora 1742-1743* (= 'Ne **čuvši** iza tkanine šuštanja ni govora ...razmaknu zastor')

-*Tako svaki dojde šiju nakarcavši i u gradu projde, okol razsakavši, za njimi prignavši ča gonit mogoše, ki, vojsku zagnavši, z dobitjem pridoše 1802-1804* (= 'Tako svatko **opustošivši**¹⁴⁸ tabor¹⁴⁹ i **natovarivši**¹⁵⁰ šiju, **prignavši**¹⁵¹ što mogaše¹⁵² goniti, dođe za njima¹⁵³ koji **prognavši**¹⁵⁴ vojsku s pobjedom udoše u grad')

¹³⁹ /Jer je proždrljiv

¹⁴⁰ /zapodjeti/ započeti

¹⁴¹ /nazdravi (predaji, tolikoj našoj nesreći); Čitanje kao 3. l. jd. aorista prema izvorniku gdje je 3. l. jd. aorista svršenoga glagola *napiti*, koji je u *Rječniku* protumačen nesvršenim glagolom *napijati*.

¹⁴² /Napija/ Nazdravlja nesreći naše predaje

¹⁴³ /popivši; Čitanje prema Marulićevu glagolskom prilogu prošlome od nesvršena glagola *piti*.

¹⁴⁴ /raširivši

¹⁴⁵ /povezače

¹⁴⁶ /spoznavši/ shvativši

¹⁴⁷ Čitanje kao 3. l. jd. aorista prema Marulićevu imperfektu svršenoga glagola *prignuti*.

¹⁴⁸ /razgrabiši/ raznijevši/ opljačkavši

¹⁴⁹ /logor

¹⁵⁰ /nakrcavši

¹⁵¹ /dognavši

¹⁵² Čitanje kao 3. l. jd. imperfekta prema Marulićevu imperfektu glagola *moći*.

¹⁵³ /za onima

¹⁵⁴ /istjeravši

-*Jer sta u pokoju muža ne **poznajući** parvi ti muž **umarajući**, Bog tebe **zaznajući**, sparti nas brimena i tebe **obravajući** proslavi t' imena 1846-1847 (= 'Bog tebe **poznavajući** i **odabravajući**¹⁵⁵ skinu breme s nas i proslavi ti ime jer ti, ne **upoznavajući** muža¹⁵⁶ kad ti prvi muž **umrije**¹⁵⁷, poživje u pokoju¹⁵⁸')*

-*Smila ne bo toko ni Dijana, **priznajući** još k sebi s strilami Peana 1878-1879 (= 'Ni Dijana, **priznajući**¹⁵⁹ k sebi još i Peana sa strijelama, ne bi smjela toliko¹⁶⁰')*

-*Naskočivši prasca divjega u Kalidoniju, parva ga ustrili B1909 (= 'Prva **zaskočivši**¹⁶¹ ustrijeli divlju svinju u Kaledoniji')*

-*Tim ti se svakoga slava vred zamini, ki **zabivši** Boga svit ljubi i cini 1934-1935 (= 'Time ti se ubrzo¹⁶² zamijeni slava svakoga koji **zaboravivši** Boga ljubi¹⁶³ i cijeni svijet')*

-*Zavite svaršiše **prikazajući** dare 2027 (= 'Prikazajući darove ispuniše zavjete')*

(c) Čitanja glagolskih oblika s nepromjenjivim dočetcem -ši dodanim morfološki neizmijenjenoj staroj infinitivnoj osnovi:

-*Ne da Vas, kako i njega, tim prihini, prid oči vaše **ponesši** i postavivši sve lipote U (= 'Ne da **iznesavši** pred Vaše oči i pokazavši¹⁶⁴ sve te ljepote time prevari Vas kao i njega¹⁶⁵')*

-*Ča zasta, razvuče i **pošavši** varsi, poplini i svuču ki bihu u Tarsi 322-323 (= 'Razvuče ono što ostade i, **prošavši** vrhove, poplijeni i orobi one koji bijahu u Tarsu')*

-*Ni tim ne **zaparši** on twardosti svoje, mnogim grad **potarši**, posiče i hvoje gdi bozi njih stoje 406-407 (= 'On **uništivši**¹⁶⁶ im utvrde ni time ne **zaustavivši**¹⁶⁷ svoju okrutnost mnogima posiječe i grane gdje njihovi bogovi prebivaju')*

¹⁵⁵ /izabravši

¹⁵⁶ Nisi imala drugoga muža; Čitanje rečenicom sa zasebnim predikatom zbog različitih subjekata radnjama.

¹⁵⁷ Čitanje rečenicom sa zasebnim predikatom zbog različitih subjekata radnjama.

¹⁵⁸ /miru

¹⁵⁹ /doznajući

¹⁶⁰ /tako

¹⁶¹ /napavši

¹⁶² /brzo/ odmah

¹⁶³ /voli

¹⁶⁴ /stavivši/ postavivši

¹⁶⁵ /Kao što prevari i njega

¹⁶⁶ /zatrijevši

¹⁶⁷ /zaprijevši

-*Zajamši u susid sude i pratež diliše se od Egipta* B469 (= 'Uzevši¹⁶⁸ u susjeda¹⁶⁹ posude¹⁷⁰ i prtljagu¹⁷¹ dijeljahu se¹⁷² od Egipta')

-*To rekši, zapini usta, zube sharsti* 534 (= 'Rekavši to zapjeni ustima, zaškrjuta zubima')

-*Pojamši biča zakrikne sardito* 541 (= 'Zgrabivši bič krikne srdito¹⁷³')

-*Taj puk pojde stati, dvigši se, u Egipt* 555 (= 'Taj puk dignuvši se pođe boraviti u Egipt')

-*Čudi se i starši vas* 525 (= 'I sav se nakostriješivši¹⁷⁴ čudi se')

-*Bogu se pokloni, smakši beritu s vlas* 699-700 (= 'Skinuvši kapu s vlasi kose pokloni se Bogu')

-*To rekši i suzam ustaviv izvora, pričaše obistram tišit Akiora* 713-714 (= 'Opkolivši¹⁷⁵ ga rekavši to i zaustavivši izvor suzama počese tješiti Akiora')

-*Toj rekši, cviliti u crkvu stojući i parste lomiti jaše* 847-848 (= 'Rekavši to stadoše stojeći u crkvi cviljeti i lomiti prste')

-*Pošadši k njoj tamo i Ozija sluša tuj rič* 979 (= 'I Ozija pošavši tamo k njoj sluša tu besjedu¹⁷⁶')

-*Oni odašadši, Judit u komori svojoj tad pošadši, dviže ruke gori* 1008-1009 (= 'Kad oni otiđoše¹⁷⁷, Judita ušavši u svoju odaju uzdignu ruke')

-*Krov ki je sad cio, stukši ga razvrći* 1050 (= 'Stukavši ga razoriti¹⁷⁸ hram koji je sad cio')

-*To rekši, izvi se iz vriče i vodom po puti umi se i namaza vonjom* 1086-1087 (= 'Rekavši to izvuče se¹⁷⁹ iz vreće i umi se vodom, i namaza po tijelu mirisnom pomašću¹⁸⁰')

¹⁶⁸ /zauzevši

¹⁶⁹ /od susjeda, *Gmn.*

¹⁷⁰ /sudove/ sude

¹⁷¹ /robu/ stvari/ imetak

¹⁷² /odjeljivahu se; Čitanje imperfektom, budući da je u izvorniku 3. l. mn. aorista nesvršenoga glagola *diliti se* (= 'dijeliti se, odjeljivati se').

¹⁷³ /ljutito

¹⁷⁴ /zgrozivši

¹⁷⁵ /okruživši

¹⁷⁶ /riječ/ govor

¹⁷⁷ Čitanje rečenicom sa zasebnim predikatom zbog različitih subjekata radnjama.

¹⁷⁸ /razvrći

¹⁷⁹ /izvi se

¹⁸⁰ /mirisom

-*On odašadši, poja ona drugoga muža B1139* (= ‘**Kad** on **ode**¹⁸¹, ona uze drugoga za muža’)

-*Ne zastav ju ... istekši ja vapit B1172* (= ‘Ne našavši je ... **istrčavši** poče doživati’)

-*Sunce istekši, straža srite Juditu B 1172* (= ‘**Kad je** sunce **izašlo**¹⁸², straža srete Juditu’)

-*S toga je izgubil Adam s Evom milost...svih vargši u žalost 1435-1436* (= ‘Adam s Evom je, ...**bacivši**¹⁸³ sve u žalost ... zbog toga izgubio milost¹⁸⁴’)

-*Niki cić toga u tarpiju upadši pogibe B1466* (= ‘Tkogod **upavši** zbog toga u bolest pogibe’)

-*Razbire piću si i slasti privraća i vina okusši, ter u se sve svraća 1491-1492* (= ‘**Okusivši** vina izabire¹⁸⁵ si hranu¹⁸⁶ i prevrće slasti, pa sve trpa u se¹⁸⁷’)

-*To rekši dviže ram i na nogah postup 1565* (= ‘**Rekavši** to, ustade koraknuvši¹⁸⁸’)

-*Bog pomogši mene 1624* (= ‘Bog me pomogavši¹⁸⁹’)

-*Vagav usliši u dlan bi beritom1740* (= ‘Bagoa **saslušavši** udari kapom u dlan’)

-*Opet ga podklada, kose mu uzvargši 1839* (= ‘Opet ga splete¹⁹⁰ **podigavši** mu kosu’)

-*(Semiramis) ču na svojoj meji Babilona grada da se sam oblada, od nje se odvargši 1891-1892* (= ‘Ču na svojoj granici da se grad Babilon, **odvrgavši**¹⁹¹ se od nje, sam obrani¹⁹²’)

¹⁸¹ Čitanje rečenicom sa zasebnim predikatom zbog različitih subjekata radnjama.

¹⁸² Čitanje rečenicom sa zasebnim predikatom zbog različitih subjekata radnjama.

¹⁸³ /stavivši

¹⁸⁴ /blagonaklonost

¹⁸⁵ /izbira/ probire

¹⁸⁶ /jelo

¹⁸⁷ /u sebe

¹⁸⁸ /krenuvši

¹⁸⁹ /‘Bog me pomogao!’/ ‘ Tako me Bog pomogao!’

¹⁹⁰ /podignu

¹⁹¹ /nje se odrekavši

¹⁹² /održa (3. l. jd. aorista)

-*Svargši neprijatelja s konj i život mu stargši mečem sikući po nj 1894-1895* (= 'Skinuvši neprijatelja s konja i život mu strvši¹⁹³ sijekući po njem mačem')

-*Dvigši glavu vojske ste vodili 1924* (= 'Uzoholivši se vojevali ste¹⁹⁴')

-*Oloferna nisu bile mnogih ruke...ni pojamsi suke žiganti nesmirni 1990-1992* (= 'Ruke mnogih, ni veliki¹⁹⁵ divovi dohvativši¹⁹⁶ toljage, nisu tukle¹⁹⁷ Holoferna')

-*Dvigši obi ruci, a prignuv kolina klanjahu se puci 2034-2035* (= 'Podigavši obje ruke, a klekavši puci se klanjahu')

(d) Čitanja glagolskih oblika s nepromjenjivim ništičnim dočetakom, koji se sastoji samo od stare, morfonološki neizmijenjene infinitivne ili prezentske osnove:

-*Pad na kolinu, dvorno zahvališe 128* (= 'Kleknuvši udvorno¹⁹⁸ se zahvališe')

-*Plešući poreda zavarg se glavami 264* (= 'Plešući usporeda zabacivši se glavama')

-*Potar pak i smarsi ismaelske sine 325* (= 'Pa zatrvši¹⁹⁹ i izbrisa²⁰⁰ izmaelske sinove')

-*Počan od boka Cilicije, dokom Jafeta široka mejaš takneš nogom 332-333* (= 'Počevši od strane Cilicije sve dokle takneš nogom međaš²⁰¹ široka Jafeta')

-*Damasku prid vrati prišad, malo potarp, poče žita žgati 338* (= 'Malo pozastavši²⁰² došavši Damasku pred vrata poče paliti²⁰³ žita')

-*Mornar jidra popust, upije ter hiti 348-349* (= 'Mornar popustivši jedra vapi²⁰⁴ i hiti²⁰⁵')

¹⁹³ /satravši

¹⁹⁴ /ratovali ste

¹⁹⁵ /neizmjerni

¹⁹⁶ /Koji su dohvatili/ Kad su dohvatili

¹⁹⁷ Ruke mnogih...nisu tukle// Divovi...nisu tukli

¹⁹⁸ /uljudno/ učtivo

¹⁹⁹ /uništivši/ satrvši

²⁰⁰ /uništi/ pobijedi

²⁰¹ /granicu

²⁰² /zastavši

²⁰³ /žgati

²⁰⁴ /zaziva

²⁰⁵ /žuri

-*Da...grad Jerusolim Oloferne došad nastupom oholim ne stare 426-427 (= 'Da Holoferno došavši ne satire oholom navalom grad Jeruzalem')*

-*Zato slaše ljudi ki šad Samarijom uzgor der gdi je Hjerik grad, sedošē na varh gor 427-429 (= 'Zato slaše ljude koji pošavši Samarijom uzgor sjedošē na vrh planina gdje je grad Jerihon')*

-*Nemilostiv toko on jest da grad vazam, svih ključi nizoko 474-475 (= 'On je tako²⁰⁶ nemilosrdan, da zauzevši grad sve duboko ponižava')*

-*Jer da će svih potuč došad na mistu tom 513 (= 'Jer da će sve potući došavši na to mjesto')*

-*Zadit će naš kosor i tebe u rubo tač 644 (= 'Naš kosir će, taknuvši u rub, ubosti²⁰⁷ i tebe')*

-*Betulija, grad ki najpri podstupi došad u zemlju židovsku B672 (= 'Betulija, grad koji došavši u židovsku zemlju najprije podsjede²⁰⁸')*

-*Ovi zgor tudeje sašad (Akiora) odrišišē 684 (= 'Ovi sišavši odozgo onamo odriješišē Akiora')*

-*To rekši dviže ram i na nogah postup ter muče bičag snam ki višaše o stup podri ga, kičmu zdup 1567 (= 'Rekavši to ustade i zakoraknu te šuteći skinuvši bodež koji višaše o stupu trgne ga zgrabivši perčin')*

-*To rekši i suzam ustaviv izvora, pričāše obistram tišit Akiora 713-714 (= 'Rekavši to i zaustavivši izvor suzama počēše tješiti Akiora, opkolivši²⁰⁹ ga')*

-*Stav stražu, kano pad pod zdenac ne dade vazimat vodu 805-806 (= 'Postavivši stražu koja, upavši pod zdenac, ne dade uzimati vodu')*

-*Svarta korablji hod ne kuda bi hotil 863 (= 'Obrće²¹⁰ lađama²¹¹ tako da idu²¹² kamo ne bi htio')*

-*Vele dvigoste rog, roke take upram k Bogu 935 (= 'Veoma²¹³ se uzoholiste, uputivši²¹⁴ takve rokove Bogu')*

²⁰⁶ /toliko

²⁰⁷ /zadjeti/ zataknuti/ zabosti

²⁰⁸ /opsjede

²⁰⁹ /okruživši

²¹⁰ /okreće

²¹¹ /korabljama

²¹² Čitanje rečenicom sa zasebnim predikatom zbog različitih subjekata radnjama.

²¹³ /vrlo/ mnogo

²¹⁴ /upravivši

-*Sada imite var višnjega moliti da ruku mu prostar, rači to stvoriti 991-992* (= 'Sada se pobrinite²¹⁵ moliti svevišnjega²¹⁶ da se **ispruživši** moju ruku udostoji to stvoriti²¹⁷')

-*Prijam jih u naglost, stražane idoše 1016* (= 'Primivši ih u žurbi stražari pođoše')

-*Takoj se ona pomog svetimi molbami...dviže gori rami 1080-1081* (= 'Tako pomogavši se svetim molbama ona...ustade')

-*I sašad skalami Abru svoju dozva 1082* (= 'I sišavši stubama, dozva svoju Abru')

-*Kontuš s urehom svom vazam na se stavi 1089* (= 'Uzevši na se stavi odjeću sa svom urehom²¹⁸')

-*Zamak u dvanjakah vas taj žir, Abri bi naramak 1118-1119* (= 'Abri bje²¹⁹ naramak²²⁰ kad spremi u dvanjke²²¹ svu tu hranu²²²')

-*Toj ti na ramo ustak, Abra prida stupi, i Judit nju potak za njom ti postupi 1120-1121* (= 'Abra nataknuvši²²³ to na rame dođe naprijed, i za njom potaknuvši je krenu²²⁴ Judita')

-*(Starci) nalagaše na nju i našad u laž, pobijeni biše kamen'jem B1133* (= 'Nalagaše²²⁵ na nju, i našavši se²²⁶ u laži, bijahu kamenovani²²⁷')

-*Zato on lisicam na rep oganj navezavši, pust u žita njih i požga B1139* (= 'Zato on požga²²⁸ njihova žita privezavši oganj lisicama na rep i pustivši ih')

²¹⁵ /brinite

²¹⁶ /previšnjega

²¹⁷ /napraviti/ učiniti

²¹⁸ /sa svim uresom/ sa svim uresima

²¹⁹ /postade

²²⁰ /teret o ramenu

²²¹ /bisage; Čitanje rečenicom sa zasebnim predikatom zbog različitih subjekata radnjama.

²²² /jelo

²²³ /objesivši

²²⁴ /zakoraknu

²²⁵ /nabaciše se lažima

²²⁶ /našavši ih/ Kad se nadoše u laži/ nađeni u laži

²²⁷ /Nalagaše na nju i, nađeni u laži, bijahu kamenovani

²²⁸ /popali

-*Po Cinte gore stran kakono lovljaše Dijana luk napan, taka se vijaše 1150-1151* (= 'Pričinjaše se poput Dijane koja **napevši** luk lovljaše po padini²²⁹ gore Kinte')

-*Pod šator u osin ki stahu knezove svi se okolo sklin, gledaše obraz ove 1219* (= 'Svi knezovi koji boravljahu u hladu pod šatorom okolo **se sjativši**²³⁰ gledaše²³¹ njezino lice²³²')

-*Kolinimi obimi poklek, skut celova 1301* (= '**Poklekavši**²³³ obama koljenima cjelova skut')

-*Zatim čista staše u komoru došad, ni se okusaše ner jur sunce zapad ko četvartom izšad, svitlost svim ljudem da 1373-1375* (= 'Čista **došavši** zatim u odaji²³⁴ bijaše²³⁵, ne kušaše²³⁶ nego **kad** već **zapade**²³⁷ sunce koje **izašavši** četvrti put dade svjetlost svim ljudima')

-*Judit, izvan urehe na se usteg i skuta pouspreg, radosna pojde tad da tuj, rukom poseg, osnovu otk 1406-1408* (= 'Judita tad radosna pođe, **navukavši** na se izvana urese²³⁸ i malo **podigavši** skute, da **posegnavši** rukom otk tu osnovu')

-*Oloferne) u ljubavi zašad, sartce mu uspreda 1410* (= '**Kad se** Holoferno **zaljubi**, srce mu uzdrhta²³⁹')

-*Puk Božji živiti o pići nebeskoj počan, ja marziti, objistan jur na toj 1445-1446* (= '**Počevši** živjeti o nebeskoj hrani, Božji puk je stade mrzjeti, već prezasićen njome²⁴⁰')

-*Niki o ploči udri sobom pad se, niki se pomoči, niki kara svad se 1518* (= 'Tkogod se udari **pavši** na ploču, tkogod se pomokri, tkogod prekora **svadivši** se')

²²⁹ /obronku/ strmini

²³⁰ /skupivši se

²³¹ Čitanje kao 3. l. jd. aorista prema Marulićevu aoristu nesvršenoga glagola *gledati*.

²³² /obraz

²³³ /pokleknvši

²³⁴ /komoru/ spavaonicu/ sobu

²³⁵ /boravljaše

²³⁶ /hranu/ ne okusi (hranu/ hrane)

²³⁷ /zađe; Čitanje rečenicom sa zasebnim predikatom zbog različitih subjekata radnjama.

²³⁸ /izvanjske urese

²³⁹ /Holofernu koji se zaljubi uzdrhta srce/ **Zaljubivšemu** se Holofernu uzdrhta srce

²⁴⁰ /presit nje (nebeske hrane)

-*Na njoj se obori Oloferne unid, zaspava većma gori nego morski medvid 1533-1534* (= 'Još gori nego morski medvjed, Holoferno se **unišavši** obori na nju i zaspava')

-*Speći ga tako vid Judit 1535* (= 'Tako ga **vidjevši** Judita dok je spavao')

-*To rekši dviže ram i na nogah postup ter muče bičag snam ki višaše o stup podri ga, kičmu zdup Oloferna jednom, a drugom rukom lup 1565-1568* (= 'Rekavši to **uspravivši se** ustade na noge pa mučeći²⁴¹ **skinuvši** bodež koji visješe o stupu, **zgrabivši** Holofernovu kosu²⁴² jednom a **udarivši** drugom rukom, trgnu²⁴³ ga')

-*Juditi Bog pomog kad napade na nj 1578* (= 'Bog **pomože**²⁴⁴ Juditi kad napade na nj')

-*Judita napridu uzupi, napan vrat: "Otvorte!" 1595-1596* (= 'Judita zavapi **viknuvši**²⁴⁶ izvana²⁴⁵: "Otvorite!")')

-*Oni ki je svemog puku svomu pomog, skazal je svu kripost 1598-1599* (= 'Onaj koji je svemoguć **pomogavši**²⁴⁷ svome puku iskazao je²⁴⁸ svoju snagu²⁴⁹')

-*Govori Judita puku prišad u grad, ubiv Oloferna B1610* (= 'Judita ubivši Holoferna **došavši** u grad govori puku')

-*Ništar ne postan, s oružjem družba sva s barom po vrata ta buknu z bukom na dvor 1727-1728* (= 'Sva ta družba s oružjem nimalo **ne zastavši** s bukom nahrupi²⁵⁰ kroz vrata van²⁵¹')

-*Sašad z gore Tabor s deset tisuć sinov israelskih, razbiše veliku vojsku B1859* (= 'Sašavši s gore Tabora s deset tisuća izraelskih sinova razbiše veliku vojsku')

-*Bog bo potr one ki rat podvigoše 1974* (= 'Jer Bog **satra**²⁵² one koji povedoše rat')

²⁴¹ /šuteći/ šutke

²⁴² /perčin

²⁴³ izvadi/ izvuče/ potegnu

²⁴⁴ Čitanje rečenicom sa zasebnim predikatom (3. l. jd. aorista) zbog različitih subjekata radnjama.

²⁴⁵ /ispred vrata

²⁴⁶ /napevši vrat/ napeta grla

²⁴⁷ Onaj koji je svemoguć **pomože** svome puku kad napade na nj.

²⁴⁸ /pokazao je

²⁴⁹ /jakost

²⁵⁰ /ruknu/ buknu

²⁵¹ /izvan gradskih zidina

²⁵² /zatra/ uništi; Čitanje rečenicom sa zasebnim predikatom zbog različitih subjekata radnjama.

-*Svak, ki totu staše, uši gori napan, pisan nje slišaše, riči svoje zapan* 1968-1969 (= 'Svatko tko tu stajaše **zaustavivši** svoje riječi²⁵³ **napevši** uši slušaše njezinu pjesmu')

-*Oloferna nisu bile mnogih ruke, ni ga naskočile vojske, napan luke* 1990-1991. (= 'Ruke mnogih nisu tukle Holoferna, niti su ga **napevši** lukove zaskočile vojske²⁵⁴')

-*Prišad, u tempal pojt po vrata nagliše* 2025 (= 'Došavši brzaše²⁵⁵ ući kroz vrata u hram²⁵⁶')

(B) *Glagolski prilog sadašnji* je u današnjem hrvatskome jeziku nepromjenjiv oblik koji označava sporednu radnju koju isti subjekt vrši naporedo s glavnom radnjom. Tvori se od punoga oblika prezentskoga 3. lica množine nesvršenih glagola kojemu je pridodan dočetak *-ći* ili *-ć*. Prilog je jer ne iskazuje glagolsko značenje lica, niti imensko značenje roda, broja i padeža, a glagolski je zato jer se izvodi iz gotova glagolskoga oblika.

Potječe od protojezičnoga i starojezičnoga *prezentova aktivnoga participa*, tvorena od prezentske osnove bilo kojega glagola s nastavcima: *psl. -y/-e/-je > sth. -i/-e/-je* za Njd. muškoga i srednjega, *psl. -oći/-eći > sth. -ući/-eći* za Njd. ženskoga roda. Imao je iste morfološke i sintaktičke značajke kao preteritovi participi: dočetak nastavka mu je sadržavao oznake imeničkih kategorija roda, broja i padeža, a sklanjao se po imeničkoj deklinaciji poput neodređenih, ili po složenoj pridjevskoj deklinaciji poput određenih pridjeva. U rečenici je imao atributnu službu.

U Marulića ovaj oblik postoji u tri lika: s dočetcima a) *-e* (< *-e*), b) *-je* (< *-je*), c) *-ći/-ć/-će* (< *-ući, -eći, -uće, -eće*). Najvećim je dijelom podudaran s današnjim glagolskim prilogom sadašnjim, no od njega se razlikuje tvorbom. Oblik s dočetcima *-e* izvodi se od prezentske osnove glagola *i*-vrste, zbog čega je morfološki homoniman s oblikom prezentskoga 3. lica množine tih glagola i najzahtjevniji pominje pri čitanju. Dočetcima *-ći/-ć/-će* se, kao i u današnjem jeziku, dodaju obliku prezentskoga 3. lica množine, i stoga su dobro čitljivi. Oblici s dočetcima *-je* dodaju se infinitivnoj osnovi, zbog čega su neobični i s jezičnopovijesnoga i s gledišta današnjega jezika.

²⁵³ /zamuknuvši

²⁵⁴ /Niti su ga zaskočile vojske napetih lukova.

²⁵⁵ 3. l. mn. aorista nesvršenoga glagola *nagliti*

²⁵⁶ /svetište

U Marulića se ovi oblici češće izvode od glagola nesvršena vida, ali su mogući i od glagola svršena vida, pa su po toj značajki podudarniji je sa starojezičnim aktivnim prezentovim participom. S današnjim glagolskim prilogom sadašnjim podudarni su po nepromjenjivim dočetcima koji ne sadrže oznaka za lice, rod broj i padež, te nemaju promjenu ni značenje pridjeva nego glagolskoga priloga što označava radnju istovremenu s glavnom radnjom, a u rečenici imaju službu priložnih oznaka.

Subjekt sporednoj radnji i subjekt glavnoj radnji u Marulića je najčešće, no ne i nužno, isti.

Imajući sve ovo u vidu pri čitanju sam Marulićeva teksta suvremenim hrvatskim standardnim jezikom takve oblike razumjela i prenosila kao današnje glagolske priloge sadašnje ako ispunjavaju tri osnovna kriterija na kojima počiva određenje glagolskoga priloga sadašnjega u današnjemu hrvatskome standardnome jeziku:

- a) da su tvoreni od osnove nesvršenih glagola,
- b) da označavaju sporednu radnju istovremenu s glavnom radnjom
- c) da je sporednoj i glavnoj radnji subjekt isti.

U Marulića pretežu oblici koji ispunjavaju sva tri kriterija, ali ima i onih koji ih ne ispunjavaju. One koji ne ispunjavaju prvi kriterij a) čitam kao glagolski prilog prošli uz bilješku koja se odnosi na glagolski vid izvornoga i prenesenoga oblika. Pri čitanju ih smještam ispred ili iza predikata i ne odvajam interpunkcijom. One koje ne ispunjavaju kriterije b) i/ ili c) čitam kao samostalnu rečenicu s vlastitim predikatom, najčešće zavisnu (atributnu, vremensku, uzročnu), ali je moguća i glavna rečenica, uz opasku u bilješci o razlozima takva čitanja, te uz odgovarajuću interpunkciju.

(a) Čitanja glagolskih oblika s nepromjenjivim dočetkom –e dodanim prezentskoj osnovi

U glagola s nastavkom *-im* u prezentskome 1. licu jednine ovaj je oblik morfološki homoniman s oblikom prezentskoga 3. lica množine. Dijelovi teksta *Judite* s ovakvim likom glagolskoga priloga sadašnjega sadrže najviše semantičkih zamki pri čitanju.

–*On tomu čude se, pomučē nikoko a paka sarde se ja pritim žestoko 65-66 (= 'Čudeći se tome on malo pomuča'²⁵⁷, a zatim srdeći se²⁵⁸ počē žestoko prijetiti')*

²⁵⁷ /pošutje

²⁵⁸ /ljuteći se

-*A glas će tvoj živiti, svuda slavan hode* 143 (= 'A tvoj će glas živjeti posvud se slavan **šireći**')

-*Tom hvalom uzhode, kralj veće uzbuja* 145 (= 'Uznoseći se tom se hvalom kralj se još više nadme')

-(*Kolesa*) *ka grede ravninom konji potezahu* 218 (= 'Kola koja vučahu konji **idući** ravnicom')

-*Tacih uzpregnuše kon Sinajske gore kojino pojdoše Boga čut govore* 281-282 (= 'Od takvih ustuknuše oni koji pođoše čuti Boga **kako govori**²⁵⁹ kraj Sinajske gore')

-*Seli tere dvori, poljem kada gode, u dne al u zori, paljihu se hode* 295-296 (= 'Paljahu u dane ili u zoru **idući** selima i dvorima²⁶⁰, kadgod²⁶¹ poljem')

-*Ondaj, obhode kako zmaj, popali posade* 315-316 (= 'Onda **obilazeći** kao zmaj popali nasade')

-*Da jer se ne daje poglavit grad Melot, odarvat se nade, zaskoči mu Oloferne oplot* 318-319 (= 'Budući da se ne predade glavni grad Melot, **nadajući se** da će se othrvati, Holoferno mu zaposjede zidine')

-*Razlika vesel'ja čine mu...svitilnike žge mu* 401-402 (= 'Vesele ga **čineći** mu raznovrsne²⁶² radosti...**paleći** mu baklje²⁶³')

-*Tad svi jednim vapjem moljahu govore* 450 (= 'Tada svi istim²⁶⁴ vapajem²⁶⁵ moljahu **govoreći**')

-*Tebi se podlože molimo u suzah* 484 (= 'Tebi **se pokoravajući**²⁶⁶ molimo u suzama')

-*Gospoda velika od gradov pram njemu gredihu, vesel'ja čine mu* 493 (= 'Velika gospoda idahu iz gradova prema njemu **veseleći** mu se')

-*Pričaše postiti...i žartja činiti, udilje moleći* 518-519 (= 'Počeše postiti ...i žrtve prinositi, neprestance **moleći**')

²⁵⁹ Čitanje rečenicom sa zasebnim predikatom zbog različitih subjekata radnjama.

²⁶⁰ /gradovima / taborima

²⁶¹ /uvijek/ vazda

²⁶² /razne/ raznolike/ različite

²⁶³ /svjetiljke/ svijeeće

²⁶⁴ /zajedničkim

²⁶⁵ /vikom/ zapomaganjem

²⁶⁶ /potčinjavajući

-*Ni jošće velika svitlost, **obhode** svit vrimena selika, svaršila vele lit 602-603* (= 'Još velika svjetlost nije dokončala mnogo ljeta²⁶⁷ **obilazeći** svijet tolikoga vremena')

-*Povarnuv se, leže, ter u rukah svojih Jerosolim **darže** 608-609* (= 'I vrativši se leže **držeći** u svojim rukama Jeruzalem')

-*Jer vidit bi ukor ovo vezirom svim, **čude** se da opor može tko bit s njim 620-621* (= 'Ovo bje²⁶⁸ kao prijekor svim vezirima **jer se čudaše**²⁶⁹ da mu itko²⁷⁰ može biti zaprekom²⁷¹')

-*Veziri toj **čine**, Oloferna gnjivu pridaše vručine 647-648* (= 'Čineći to veziri dodaše vručine Holofernovu gnjevu')

-*Sedeći za stoli oni se čtovahu, **obhode** okoli sluge jim landahu 748* (= 'Oni se čašćahu sjedeći za stolovima, sluge im rezahu²⁷² **obilazeći** okolo')

-*Vodu čripahu grajani, ter pjahu, skrovito **pohvate** 796-797* (= 'Kriomice **zahvateći**²⁷³ građani crpljahu i pijahu vodu')

-*I sunce **odhode** dvadesetkrat pride li oni **obhode** i na zdencih **side** 813 -814* (= 'I sunce **odlazeći** dođe dvadeset puta **dok** pak oni **ophođahu** i **sjeđahu**²⁷⁴ na zdencima')

-*Da ona ne stavi u tom sartce svoje, ner ko **ljube** pravi, vikomnje kono je 909-910* (= 'Ali ona tome ne prepusti svoje srce, koje samo **ljubeći** kaže²⁷⁵ da je²⁷⁶ vječno²⁷⁷')

²⁶⁷ /godina

²⁶⁸ /se doimaše

²⁶⁹ Čitanje rečenicom sa zasebnim predikatom zbog različitih subjekata radnjama.

²⁷⁰ /tkogod/ bilo tko

²⁷¹ /otpor

²⁷² /dijeljahu kriške

²⁷³ Čitanje prema Marulićevu glagolskom prilogu sadašnjemu od svršena glagola *pohvatiti* (= '*pohvatati*'; *pohvateći*= *zahvateći*).

²⁷⁴ Čitanje rečenicama sa zasebnim predikatima zbog različitih subjekata radnjama.

²⁷⁵ /pokazuje

²⁷⁶ /kako je

²⁷⁷ /vječito

-*Jer izneviren 'jem ne ockvarnismo se otac pristupljen 'jem tuje boge prose 945-946* (= 'Jer moleći tuđe bogove prijestupom otaca²⁷⁸ ne okaljasmu se²⁷⁹ iznevjerenjem')

-*Koji grih podnose oni tad u to dob trpiše 947-948* (= 'Oni koji trpljahu u tu dob, tada **podnoseći** grijeh')

-*Sartca kripite vi puku našemu, pomenak čine mu od naših starijih 958-959* (= 'Krijepite²⁸⁰ srca našemu puku **spominjući**²⁸¹ naše pretke')

-*Zajedno s popi ste, riše 983* (= 'Rekoše **stojeći**²⁸² zajedno s popovima')

-*(Ljudi) obhode okoli Juditu sritoše 1177* (= '**Obilazeći**²⁸³ okolo sretoše Juditu')

-*Oni hip nikolik postaše glede je 1193* (= 'Oni nekoliko časaka²⁸⁴ zastadoše **gledajući** je')

-*Govore toj, linost s njom pojti nimiše 1204* (= 'Govoreći to ne bijahu lijeni²⁸⁵ ići s njom')

-*Kud se obratiše, hode meu vojskom 1206* (= 'Kuda se okrenuše **idući**²⁸⁶ među vojskom')

-*Jure od skota mut ožimlju, obhode kupeći ga u skut 1268-1269* (= 'Već **obilazeći** ožimlju mutljag²⁸⁷ od stoke kupeći ga u skut')

-*Mi do sada ne slišismo vide od jezika mlada vešije beside 1310-1311* (= 'Mi do sada **znajući** ne čusmo mudrije besjede od mlada jezika')

-*Toj biše dao njoj Oloferne, svojim vratarom tad takoj zapovid čine svim 1365-1366* (= 'To joj bijaše dao Holoferno tada tako **zapovijedajući**²⁸⁸ svim svojim vratarima')

²⁷⁸ /zbog prijestupa otaca

²⁷⁹ /ne oskvrnusmo

²⁸⁰ /osnažujte/ snažite

²⁸¹ /podsjećajući na

²⁸² /steći

²⁸³ /ophodeći

²⁸⁴ /hip/ trenutak

²⁸⁵ /ne imahu lijenosti

²⁸⁶ /hodeći

²⁸⁷ /talog

²⁸⁸ /dajući zapovijed

-*Redom začinjaje zdravicu obnose, jednu popijaje, a drugu donose* 1507-1508 (= 'Pjevajući redomice²⁸⁹ obređivaju zdravicu, jednu ispijajući, a drugu donoseći')

-*Pojdoše zanose tud-ovud nogami, sami se nadnose kimljući glavami* 1509-1510 (= 'Pođoše zanoseći tamo-amo nogama, sami se nagingjući kimajući glavama')

-*Sartce jadi dave, ostasmo pribjen stup* 1566 (= 'Srce jadima daveći ostasmo prebijen²⁹⁰ stup')

-*Ter muče bičag snam ki višaše o stup, podri ga...skube objednom* 1566-1568 (= 'Pa mučeći²⁹¹ skinuvši bodež koji visješe o stupu, trgnu²⁹² ga...istodobno čupajući')

-*Židovinka, spletče rugo u sem dvoru, priročno poleče Nabukodonosoru* 1572-1573 (= 'Židovka zasnujući²⁹³ ruglo²⁹⁴ u ovoj kući sramotno²⁹⁵ postavi²⁹⁶ zamku Nabukodonosoru')

-*Toj on dogovore...svi usta rastvore* 1665-1666 (= 'Kad on to doreče²⁹⁷ ...svi rastvoriše usta')

-*Zbuče se ... budu budit njega* 1695-1696 (= 'Uzbuneći se²⁹⁸ ...njega će buditi')

-*Slobodno naprite, jer pod noge vaše Bog njimi poskite, dat će jim zle paše* 1702-1703 (= 'Slobodno prionite²⁹⁹, jer će im Bog dati zle paše staveći³⁰⁰ ih pod vašu vlast')

-*Shode glave ljudi...vrtaru rekoše* 1735-1736 (= 'Poglavari skupljajući se ...rekoše vrtaru')

²⁸⁹ /po redu/ redom

²⁹⁰ /satrt/ satrven

²⁹¹ /šuteći

²⁹² /izvadi/ izvuče/ potegnu

²⁹³ Čitanje prema Marulićevo glagolskom prilogu sadašnjemu od svršena glagola *splesti* (= 'splesti, zasnovati'). Možda se može pretpostaviti i svršeni glagol *spletkati* (= 'učiniti spletku'), kojemu bi ovaj oblik glasio *spletče* (= 'zaspletkareći').

²⁹⁴ /sramotu

²⁹⁵ /uvredljivo

²⁹⁶ /namjesti

²⁹⁷ Čitanje rečenicom sa zasebnim predikatom zbog različitih subjekata radnjama.

²⁹⁸ Čitanje prema Marulićevo glagolskom prilogu sadašnjemu od svršena glagola *zbučiti se* (= 'uzbuniti se')

²⁹⁹ /nastojte

³⁰⁰ Čitanje prema Marulićevo glagolskom prilogu sadašnjemu od svršena glagola u frazemu *poskisti pod noge* (= 'staviti pod vlast').

-*Koga čuti sudi vojvode dojdose govore* 1737 (= 'Čija mišljenja³⁰¹ vojvode dojdose čuti **govoreći**')

-*Zatim sobom snube, plačan teče vidit od skrovišća kruge u ke staše Judit* 1748-1749 (= 'Zatim **tražeći** sam plačan hiti³⁰² vidjeti šatore skrovišta³⁰³ u kojima se nalažase Judita')

-*Onime ki se ockvarniše svite martvih prime* 1833 (= 'Onima koji se okaljaše³⁰⁴ **uzimajući** ruho³⁰⁵ mrtvih³⁰⁶')

-*S njim grede dopriše Betuliji na dvor* 1835 (= 'I³⁰⁷**dući** s njim dopriješe izvan Betulije')

-*Otvorite usan, počnite hvaliti Boga i slaviti u cimbale zvone kitare udariti, psalam peti tone -Bog bo potr one ki rat podvigoše* 1971-1973 (= 'Otvorite usne, počnite hvaliti i slaviti Boga, pjevati napjeve psalama, svirati u citre **prebirući**³⁰⁷ na cimbalima jer bog satra³⁰⁸ one koji podigoše rat')

-*Bog naš nas brane, njih slomi tukući, karvavca dajući pod oblastju žene, sile njih hotući da budu smetene* 1983-1985 (= 'Naš Bog ih tukući³⁰⁹ slomi **štiteći**³¹⁰ nas, dajući krvnika³¹¹ pod žensku ovlast³¹², htijući da njihove vojske budu smetene')

-*(Puk) s plinom ujahava, vesel glade bradu* 2040-2041 (= 'Ujahuje s plijenom, veseo **gladeći** bradu')

-*Tri miseci side u Jerosolimi, tuj pijući i jide, Judita sa svimi vele veselimi blagdane radosti čini* 2046-2049 (= 'Judita boraveći u Jeruzalemu tri mjeseca slavi blagdane radosti, sa svima vrlo³¹³ veselima tu pijući i **jedući**')

³⁰¹ /sudove/ prosudbe

³⁰² /trči/ juri

³⁰³ /boravišta/ počivališta

³⁰⁴ /oskvrnuše

³⁰⁵ /odjeću

³⁰⁶ /mrtvaca

³⁰⁷ /svirajući

³⁰⁸ /potra/ uništi (3. l. jd. aorista)

³⁰⁹ /udarajući

³¹⁰ /braneći

³¹¹ /ubojicu

³¹² /vlast/ vladanje

³¹³ /veoma

-*Puk obrazom nice nad greb plačan zarča, govore 2066-2067* (= 'Plačan³¹⁴ puk licem ničice nad grobom zuri³¹⁵ govoreći')

(b) Čitanja glagolskih oblika s nepromjenjivim dočetakom -*ći*/ -*će*/ -*će* dodanim obliku prezentskoga 3. l. množine:

-*Privračajući ja pisma staroga Testamenta namirih se U* (= 'Prevrćući knjige Staroga zavjeta, ja se namjerih')

-*Tuj historiju čtući, ulize mi u pamet U* (= 'Dok sam čitao³¹⁶ tu pripovijest³¹⁷, uđe mi u pamet³¹⁸')

-*Da od te stvari hoteći tvomu otačastvu...dar prikazati...odlučih U* (= 'Ali želeći³¹⁹ o tom činu³²⁰ tvome očinstvu...prikazati dar...odlučih')

-*Odlučih naslidovati hitrost ditce one ki o mladom litu starijih svojih darijući... umitelno naprave dar svoj, da zločudo loveći povekše uzdarje U* (= 'Odlučih slijediti umijeće³²¹ one djece, koja darivajući svoje starije o Novoj godini... umješno³²² prirede³²³ svoj dar, no zločudo³²⁴ loveći poveće uzdarje')

-*Hitrost...naslidujući, usilovah se rečenu historiju tako napraviti U* (= 'Umijeće...slijedeći trudih se³²⁵ tako napraviti spomenutu pripovijest³²⁶')

-*Naslidujući umitelnu sredbu raskošna kuhača ki na gospočkoj tarpezi ne klade listo varene ali pečene jistvine U* (= 'Slijedeći³²⁷ umješan³²⁸ raspored raskošna kuhara koji na gospodsku trpezu³²⁹ ne stavi samo kuhana ili pečena jela³³⁰')

³¹⁴ /zaplakan/ suzan

³¹⁵ Čitanje kao 3. l. jd. aorista prema Marulićevu aoristu nesvršenoga glagola *zarčati* (= 'gledati/ zuriti').

³¹⁶ Čitanje rečenicom sa zasebnim predikatom zbog različitih subjekata radnjama.

³¹⁷ /priču

³¹⁸ /pade mi na pamet

³¹⁹ /htijući

³²⁰ /djelu/ poslu

³²¹ /vještinu

³²² /vješto

³²³ /prirede/ naprave

³²⁴ /pakosno/ nevaljalo

³²⁵ Čitanje kao 1. l. jd. aorista prema Marulićevu aoristu nesvršenoga glagola *usilovati se* (= 'truditi se, nastojati, težiti, napinjati se').

³²⁶ /priču

³²⁷ /nasljedujući/ oponašajući

³²⁸ /vješt

³²⁹ /stol

³³⁰ /jestvine

-**Znajući** da će tako moći počteno pribivati pod strihom vašom U (= '**Znajući** da će tako moći počteno boraviti³³¹ pod vašim krovom³³²')

Nabukodonosor...daržeći tad grad Ninive, pobi Arfaksata U (= '*Nabukodonosor...vladajući* tada gradom Ninivom pobijedi Arfaksata')

-*U Jerusolim činiše mnoga ponižen'ja i posvetilišća, Bogu se priporučujući* U (= '**Preporučujući se** Bogu u Jeruzalemu činiše³³³ mnoga djela poniznosti i žrtve')

-*(Akiora) čini popeljati i pridati Betulijanom, obitući se zajedno s njimi ga zgubiti* U (= '*Akiora* dade odvesti i predati Betulijanima **dajući** riječ³³⁴ da će ga zajedno s njima pogubiti³³⁵')

-**Hoteći** ga zajedno s grajani pogubiti U (= '**Htijući**³³⁶ ga pogubiti zajedno s građanima')

-*To videći Akior, prija viru njih* U (= '**Videći** to Akior primi³³⁷ njihovu vjeru')

-*Akiora vezana zagna u Betuliju, hoteći ga ...pogubiti* U (= '*Akiora* vezana progna u Betuliju, **hoteći** ga...pogubiti')

-*Da sobom ne travi veće pamet moja bludeći ozoja 10-11* (= '*Da* moja pamet više ne luta³³⁸ sama suviše³³⁹ **tumarajući**³⁴⁰')

-*S vesel'jem u vrata ninivska ulize goneći na jata sužnje u želize 42* (= '*S* veseljem uđe na ninivska vrata **tjerajući** u velikom broju³⁴¹ sužnje³⁴² u okovima')

-*Posle odpraviše ki naglo hodeći mejaše objizdiše 59-60* (= '*Otpremiše* poslanike koji objezdiše granice brzo **idući**')

-*(Posli) mejaše objizdiše, gradove proseći, zapovid noseći Nabukdonosora, gospostvo hoteći vekšega prostora 61-62* (= '**Želeći** vlast nad većim prostranstvom,

³³¹ /prebivati/ stanovati

³³² /pod vašom strehom

³³³ Čitanje kao 3. l. mn. aorista prema Marulićevu aoristu nesvršenoga glagola *činiti*.

³³⁴ /obećavajući

³³⁵ /satrti

³³⁶ /hoteći/ želeći/ kaneći

³³⁷ /prihvati

³³⁸ /zabludi

³³⁹ /mnogo

³⁴⁰ /lutajući/ bludeći/ varajući se/ zastranjujući

³⁴¹ /brojne/ mnogobrojne

³⁴² /robove

zahtijevajući³⁴³ gradove poslanici objezdiše³⁴⁴ međaše³⁴⁵ noseći Nabukodonosorovu zapovijed³)

-*Ležec na perine, usnuti ne more* 89-90 (= 'Ne može usnuti³⁴⁶ **ležeći** na perinama')

-*Tako t' ov, ki leži misleći, sasvima ništare ne teži* 97-98 (= 'Tako ti sasvim ništa ne radi³⁴⁷ ovaj koji leži **misleći**')

-*Ter skupost pribaća sve hteći odarti* 102 (= 'Pa bocka škrtost³⁴⁸ **htijući** sve oplijeniti³⁴⁹')

-*Ter hlepec na tuja lovišća vrić mriže* 147 (= 'I **žudeći** baciti mreže na tuđa lovišta')

-*Hoteć da vojskuje, junake sakupi* 162 (= 'Sakupi junake **htijući vojevati**)

-*Ali se na polje biti protežući lukove bivolje, mačima sikući* 168 (= 'Ili se tući na polju **natežući** bivolje lukove, **sijekući** mačevima')

-*Još kino sidući na konjih vojuju dvanadest tisući biše jih po broju* 169-170 (= 'Još bijaše na broju dvanaest tisuća onih koji vojuju **sjedeći** na konjima')

-*Ustežući voju jedino jižjahu* 171 (= 'Zajedno ježdahu **zatežući** uzdu')

-*(Konji) nozdarvi harkahu mašući glavami* 174 (= 'Konji **mašući** glavama frkahu nozdrvama')

-*Niki privartahu garlom začinjući, niki popijahu kundir nagingjući* 183-184 (= 'Neki prebirahu³⁵⁰ glasno **pjevajući**, neki ispijahu **nagingjući** vrč')

-*Prid njimi jizdeći vojvode s tumbatom na njih se obzirući uzmitahu batom* 185-186 (= 'Vojvode s čalmom³⁵¹ pred njima **jašući**³⁵² uzmahivahu buzdovanom na njih se **osvrćući**')

³⁴³ /tražeći

³⁴⁴ /objahaše

³⁴⁵ /granice

³⁴⁶ /zaspati

³⁴⁷ /ne teži

³⁴⁸ /lakomost/ pohlepu/ požudu

³⁴⁹ /opljačkati/ odrijeti/ oderati

³⁵⁰ /na glazbalu

³⁵¹ /kapom omotanom svilom

³⁵² /jezdeći

-*Zlat šćit i sulicu njegovu noseći, na njoj korugvicu, bedeva vodeći* 191-192 (= 'Vodeći kobilu, noseći njegov zlatni štit i sulicu³⁵³ sa zastavicom')

-*Tuj noseć brimena kamil'je stupahu* 198 (= 'Tu stupahu deve³⁵⁴ noseći bremena')

-*Goneći optiču* 201 (= 'Goneći optrčavaju')

-*A drugi gredihu mašući praćama* 209 (= 'A drugi iđahu mašući praćama')

-*Barže t' bi ticali skačući dubravom* 215 (= 'Brže bi ti trčali skačući šumom³⁵⁵')

-*Uz konj se pomiču, daržeć se za strime* 226 (= 'Pomiču se uz konja držeći se za stremen')

-*Motahu t' ureda skakčući nogami, plešući poreda* 263 – 264 (= 'Plešući, usporedno skakučući motahu ti brzo nogama')

-*Plaho ti bedrami pojdihu svartaje, razmašuć parsami* 265 (= 'Nadimljući³⁵⁶ prsima plaho ti odlažahu poigravajući³⁵⁷ bedrima')

-*Harti ter ogari za njimi tičući, kakono vahtari laptahu sačući* 271-272 (= 'Za njima jureći³⁵⁸ dahtahu hrtovi i lovački psi tragajući kao čuvari³⁵⁹')

-*Prid kolom bijući bubnjahu nakari* 273 (= 'Bubnjahu pred kolima udarajući udaraljka')

-*Trumbite trubljući svirahu pifari* 274 (= 'Svirači svirahu u sviralu trubeći u trublje')

-*A niki u citari zvoneći pojaše* 275 (= 'A neki pjevahu svirajući u citaru')

-*Mojses govoreći na gori z Bogom, puk se pristraši* B281 (= 'Puk se prestraši dok je Mojsije na gori govorio s Bogom³⁶⁰')

-*Deset dan zbrojahu brodeć se prik rike* 299-300 (= 'Deset se dana sabirahu prevozeći se preko rijeke')

³⁵³ /koplje

³⁵⁴ /kamile

³⁵⁵ /dubravom

³⁵⁶ /šireći

³⁵⁷ /poskakujući

³⁵⁸ /trčeći

³⁵⁹ /stražari

³⁶⁰ Čitanje rečenicom sa zasebnim predikatom zbog različitih subjekata radnjama.

-*Kobilice ke pokriše polje od Egipta, ne hteći faraon pustiti puk Božji B302 (= 'Kad faraon ne htje pustiti'³⁶¹ Božji puk, skakavci prekriše polje Egipta'³⁶²)*

-*Nit bi se oziral bižeći dan i noć 309 (= 'Niti bi se osvrtao bježeći dan i noć')*

-*S tom vojskom prejakom Oloferne greduć, Asirijom jur svom prošal biše hituć i sve svaršit vruć 311 (= 'Idući s tom prejakom vojskom Holoferne već bijaše prošao čitavom Asirijom hiteći'³⁶³ i goreći'³⁶⁴ da sve završi')*

-*Prik Eufrata mine, vodeć Asiriju 326 (= 'Prođe'³⁶⁵ preko Eufrata vodeći Asiriju')*

-*Svak sebi strah ima videć da saspin'je nad glavom je svima 344-345 (= 'Svatko u sebi strahuje videći da je svima nad glavom propast'³⁶⁶')*

-*Kad je žal oblak i fortuna, mornar se boji na moru, a težak na polju, svaki se zlu nadijući B346 (= 'Kad je zao'³⁶⁷ oblak i oluja, mornar se boji na moru a seljak'³⁶⁸ na polju, svatko se nadajući zlu')*

-*Bit ne moguć sa nj, pridat se voliše 358 (= 'Ne mogući biti s njime želiše'³⁶⁹ se predati')*

-*Ki se ne sviduje, mneć se vekši Boga 383 (= 'Koji se ne urazumljuje smatrajući se većim od Boga')*

-*Kad u grob nauznak prostre se jur ležeć 386-387 (= 'Kad se već ležeći nauznak pruži'³⁷⁰ u grobu')*

-*Ki ...hoteć da vlada zemljom svom, malo, malo posteć, pića bit će čarvom 388-389 (= 'Koji ...hoteći'³⁷¹ da vlada svom zemljom, malo, malo popostajuć'³⁷², bit će hrana crvima')*

³⁶¹ /Jer ne htje pustiti

³⁶² /egipatsko polje

³⁶³ /žureći

³⁶⁴ /goreći od želje/ željan

³⁶⁵ /mine

³⁶⁶ /svršetak/ rasulo

³⁶⁷ /loš

³⁶⁸ /težak

³⁶⁹ 3. l. mn. aorista prema Marulićevu aoristu nesvršenoga glagola *voliti* (= 'voljeti, željeti').

³⁷⁰ /prostrije

³⁷¹ /htijući

³⁷² /Kad popostane

-*Svak skuta poduja, čtujući človika 398* (= ‘**Poštjujući**³⁷³ čovjeka svatko podvija skut’)

-*Sobalsku Siriju projde shodeć niz gor još i Apamiju 410-411* (= ‘**Silazeći** niz planine prođe sobalsku Siriju i Apamiju’)

-*Tuj sidi, sabran’ je sve vojske čineći i tuj u toj stanje trideset dan steći 417* (= ‘Tu boravi **skupljajući** vojsku, i tu u tom **se** položaju³⁷⁴ **nalazeći** trideset dana’)

-*Dokla dohodeći svi se dosabraše, misec jur svitleći drugoč se kazaše: tankorog hojaše 418-420* (= ‘Dokle se **dolazeći** svi sakupiše, mjesec se **svijetleći** već drugi put pokaza: tankorog hođaše’)

-*Tako se svi jaše bojati videći fortuna sile Olofernje B437* (= ‘Tako se svi stadoše bojati **videći** oluju Holofermove vojske’)

-*Hteći da rastoče jerusolinski zid 441* (= ‘**Htjući** da razore jeruzalemski zid’)

-*Ča jim pop svet i sid pišući veliše 443* (= ‘Što im svet i sijed svećenik³⁷⁵ **pišući** kazaše³⁷⁶’)

-*Bit ne moguć sa nj, pridat se voliše 449* (= ‘Volješe se predati **ne mogući**³⁷⁷ biti kao on³⁷⁸’)

-*Vidiš li kako ov po svitu tekući lovi karvavi lov derući, koljući i grade orući 462-464* (= ‘Vidiš li kako ovaj lovi krvavi lov **jureći**³⁷⁹ po svijetu, **ubijajući**³⁸⁰, **koljući** i **rušeći**³⁸¹ gradove’)

-*Ti Jerosolime ubran čuvajući da ju ne obime 464-465* (= ‘Ti obrani Jeruzalem **čuvajući** ga da ga ne opkoli’)

-*Ne daj da se izbavi milih sinak mati ...ne moguć gledati gdino jih vezati svih budu žestoko i bijuć peljati u robstvo daleko 472-473* (= ‘Ne daj da se mati liši

³⁷³ /štjujući

³⁷⁴ /stanju/ boravku

³⁷⁵ /pop

³⁷⁶ Čitanje kao 3. l. jd. imperfekta prema Marulićevu imperfektu svršenoga glagola *veliti* (= ‘reći, kazati’).

³⁷⁷ Čitanje prema Marulićevu glagolskom prilogu sadašnjem od zanijekanoga nesvršenoga glagola *moći*. Moguće je i čitanje s glagolskim prilogom prošlim toga glagola: *ne mogavši*, ili rečenicom sa zasebnim predikatom: *Kad nisu mogli/ Jer nisu mogli*.

³⁷⁸ /biti mu ravni

³⁷⁹ /trčeći/ hiteći

³⁸⁰ /mlateći/ derući

³⁸¹ /razarajući

milih sinaka...**kad ne može**³⁸² gledati gdjeno će ih **bijući** goniti³⁸³ u daleko ropstvo')

-*Vikahu **plaćući**, u takovom trudi li Boga **zovući** 502-503* (= 'U takvoj mucij³⁸⁴ vikahu **plaćući**, stalno **pozivajući** Boga')

-*Eliakim **tišući** njih, reče: "... Bog vas **slišući**, imit će smiljen'ja" 504-505* (= 'Joakim reče **tješeći** ih : "**Čujući**³⁸⁵ vas, Bog će imati smilovanja")

-*Pride u Rafadim Amalek kralj, **hotući** da z Božjim pukom svim boj **bije**, **uzdajuć** da je vele mogući oružjem i mnoštvom 510-511* (= 'Kralj Amalek dođe u Rafadim **htijući** da **bije** boj s cijelim Božjim pukom, **uzdajući se** da je vrlo moćan oružjem i mnoštvom')

-*Pričaše postiti, te riči **slišući** i žartja činiti udilje **moleći**, **vričišća noseći**, po glavi luženi, da budu **proseći** Bogom pohojeni 518-519* (= '**Čujući**³⁸⁶ te riječi posipani po glavi lugom³⁸⁷ počeše postiti i prinostiti žrtve **noseći** kostrijet, neprestance **moleći** da Bog pohodi **one koji prose**³⁸⁸')

-*Tko su...ovoj ki po varsih hode **bljudući** prohode 527-528* (= 'Tko su ... koji ovo³⁸⁹ hodaju po vrhovima **čuvajući** prolaze'),

-*Ter ga tako stira rabotom **prteći** da on jur ponira od truda **hodeći**, zato se **moleći** vapit k Bogu ja 560-562* (= 'Te ga tako satire **prteći** ga³⁹⁰ rabotom, da on **hodajući** već posrće od muke, **moleći se** stoga stade zazivati Boga')

-*Bog njega **mileći** Egiptu rane da 563* (= '**Ljubeći**³⁹¹ njega Bog zadade rane Egiptu')

-*Četardeset liti s nebes im dažji man, kruh kim se nasiti, **berući** ga svaki dan 582-583* (= 'S nebesa im četrdeset godina kiši nebeska hrana, kruh kojim se nasiti **skupljajući** ga svaki dan')

³⁸² /Jer ne može

³⁸³ /voditi/ peljati

³⁸⁴ /teškoći

³⁸⁵ /slušajući vas/ Kad vas čuje/ Koji vas čuje/ Koji vas sluša

³⁸⁶ /slušajući

³⁸⁷ /opepeljeni

³⁸⁸ Čitanje rečenicom sa zasebnim predikatom zbog različitih subjekata radnjama.

³⁸⁹ /ovi koji

³⁹⁰ /prteći (koga) = 'opterećujući' (koga, teretom)

³⁹¹ /milujuć

-*Opet jih varniše Bog...kada jih vidiše čineći kajan'je* 593 (= 'Bog ih opet vrnuše... kada ih vidješe³⁹² **gdje se kaju**³⁹³')

-*Mojses na goru moleći staše* B601 (= 'Mojsije **moleći** stajaše na gori')

-*I na gori steće da će osiditi, da će ne bižeće protivit nam smiti* 626-627 (= Nmn. 'I da će oni **sjedeći**³⁹⁴ odsjedjeti³⁹⁵ na planini, da se neće smjeti protiviti **bježeći**')

-*Tako žegući rog na njega marmnjahu* 636-637 (= '**Zlojedeći se**³⁹⁶ na njega mrmljahu')

-*Tako govore rugajući se* B636 (= 'Tako govore **rugajući se**')

-*Moleći da ukloni njih od pogibili* 701 (= '**Moleći** da ih izbavi od pogibelji³⁹⁷')

-*Ter riči slušaše, jur tvarje daržeće da u kom ufaše ostavit ga neće* 725-726 (= 'Pa slušaše te riječi i još tvrde **smatrajući**³⁹⁸ da ga neće ostaviti onaj u kojega se uzdaše³⁹⁹')

-*Jur sunce ničeće nagnul biše kola svitli obraz hteće zamaknuti dola* 727-728 (= 'Već se bijaše nagnulo **zapadajuće** sunce, koje je **htjelo**⁴⁰⁰ dolje **sakriti** svijetlo lice⁴⁰¹ kola⁴⁰²')

-*Istočnoga okola jur šćićaše stranu noć, dvižuć odzdola čarnokosu glavu* 730 (= '**Uzdizući** odozdo crnokosu glavu noć već štćićaše⁴⁰³ stranu istočnoga kruga⁴⁰⁴')

-*Toj i ovoj poja, ne sebi hoteći...da družih nudeći* 741-742 (= 'To i ovo uze, ne **hoteći**⁴⁰⁵ sebi...nego druge **nudeći**')

³⁹² Čitanje kao 3. l. jd. imperfekta prema Marulićevu imperfektu svršenoga glagola *viditi* (*Bog...vidiše*).

³⁹³ /Kako se kaju; Čitanje rečenicom sa zasebnim predikatom zbog različitih subjekata radnjama.

³⁹⁴ /Koji sjede

³⁹⁵ /ostati sjedjeti

³⁹⁶ /rogušeći se/ budući kivni

³⁹⁷ /opasnosti/ propasti

³⁹⁸ /držeći/ misleći

³⁹⁹ /ufaše

⁴⁰⁰ /željelo

⁴⁰¹ /obraz

⁴⁰² /kruga

⁴⁰³ /branjaše štitom

⁴⁰⁴ /kola

⁴⁰⁵ /ne želeći za sebe

-*Svi Boga hvaleći, Akiora tišeći, Akiora nukaje* 743 (= 'Svi **hvaleći** Boga, **tješeći** Akiora, nukajući Akiora')

-*Sedeći za stoli, oni se čtovahu* 747 (= 'Oni se čašćahu⁴⁰⁶ **sjedeći** za stolovima')

-*Ni z bukom govori, ni smijeć se ciri* 757-758 (= 'Niti govori s bukom⁴⁰⁷, niti se ceri **smijući se**')

-*I vidiše sa gor ...vojske greduć uzgor* 776 (= 'I vidješe s planina vojske **kako se uspinju**')

-*Vidiše gredući vojske* B776 (= 'Vidješe vojske **kako idu**')

-*Moleći rekoše* 779 (= '**Moleći** rekoše')

-*Potok niz livadu marmnjući teciše* 789 (= '**Žuboreći** potok tecijaše niz livadu')

-*Plače brižna žena i jure rada je da je povedena s ditcom mruć od žaje* 837-838 (= 'Plače uboga žena **umirući** od žeđe, i još je voljna da bude povedena⁴⁰⁸ s djecom')

-*Bogu se mole grih svoj spovidajući* B849 (= 'Mole se Bogu **priznajući**⁴⁰⁹ svoj grijeh')

-*Cviliti u carkvu stojući i parste lomiti jaše jadajući, k Bogu vapijući: "Bože, sagrišismo, na zlo pristajući nepravdu činismo"* 847-850 (= '**Stojeći** u crkvi stadoše **jadikujući** cviljeti i lomiti prste **vapijući** k Bogu: "Bože, sagriješismo, činismo nepravdu **pristajući** na zlo"')

-*Priteć ne daju da te čuje tvoj stvor* 855 (= '**Prijeteći** ne daju da te čuje tvoj stvor')

-*Svarta korablji hod ne kuda bi hotil, da dajuć jidrom god kud jih je duh zavil* 863-864 (= 'Obrće lađama išavši kamo ne bje htio, nego **puštajući** jedrima na volju kuda ih je vjetar zaokrenuo')

-*Li još se je usilil kokogod se oprit, dokla je tamun cil, ne hteć o školj udril* 864-865 (= 'Ipak se je napregnuo⁴¹⁰ nekako⁴¹¹ se oprijeti, **ne htijući** udariti u stijenu dok mu je kormilo cijelo')

⁴⁰⁶ /goščahu

⁴⁰⁷ /bučeći

⁴⁰⁸ /Da je povedu

⁴⁰⁹ /ispovijedajući

⁴¹⁰ /napro/ upro

⁴¹¹ /kolikogod

-*Judit sih dil potribu videći...kara uzročeci* 925-926 (= 'Judita **videći** nevolju⁴²⁷ ovih djela⁴²⁸ ... prekora⁴²⁹ **okrivljujući**')

-*Ku rič izusteći Ozija reče svim* 928 (= 'Koji riječ **izusteći**⁴³⁰ Ozija reče svima')

-*S popovi pojde van, misleći duboko, ostaviv nju na stan* 1006 (= 'Ostavivši nju u kući pođe s popovima⁴³¹ van **razmišljajući** duboko')

-*Siba smetnju učini protiv Davidu, hteći gospodovati* 1020 (= 'Šeba se **želeći** vladati pobuni protiv Davida')

-*Tirahu puk tvoj kad s oružjem tekući i svaki, karvi rad, naglo napirući, ter se uzdajući u kola, u konje, u silu, li mnjući, tudje potarti nje* 1028-1031 (= 'Kad tjerahu tvoj puk **trčeći** s oružjem, i svatko željan krvi brzo **navaljujući**⁴³² i **uzdajući** se u kola, u konje, u silu, stalno **smatrajući** da će ih smjesta⁴³³ zatrti')

-*Ne znajuć nad svimi da si Gospodin ti* 1044 (= '**Ne znajući** da si ti Gospodin nad svima⁴³⁴')

-*Biše kako klas iz trave resteći, ali kami, ki steći u zlato, zlatu da izvarsno svitleći da zlato većma sja* 1105-1107 (= 'Bijaše kao klas **rastući**⁴³⁵ iz trave, kao kamen **nalazeći se**⁴³⁶ u zlatu i osobito⁴³⁷ **svijetleći**⁴³⁸, što zlatu doda da više sja')

-*One steruč stopi naprid postupiše* 1125 (= 'One **koračajući** krenuše naprijed')

-*(Juditi) jošće nakladam, ako ni laž i hin, kupeći ča skladam od poetskih taščin* 1144-1145 (= 'Još **nadodajem**⁴³⁹, ako nije laž i prijevara⁴⁴⁰, ono što **skupljajući** skladam⁴⁴¹ od pjesničkih taština⁴⁴²')

⁴²⁷ /potrebu

⁴²⁸ /postupaka

⁴²⁹ /kori/ kara

⁴³⁰ Čitanje prema Marulićevu glagolskom prilogu sadašnjemu od svršena glagola *izustiti* (= 'izustiti').

⁴³¹ /svećenicima

⁴³² /nadirući/ srljajući

⁴³³ /odmah / sada

⁴³⁴ /iznad svih

⁴³⁵ /Koji raste

⁴³⁶ /Koji se nalazi

⁴³⁷ /izvrsno

⁴³⁸ /Koji svijetli

⁴³⁹ /pridodajem/ nadomećem

⁴⁴⁰ /varka/ varljivost

⁴⁴¹ /spijevam

⁴⁴² /oholosti/ ispraznosti

-*Siringu bi odpustil... ugledal da bi bil ovu **gredući** van 1149* (= ‘Ostavio⁴⁴³ bi Siringu... da je bio ugledao ovu⁴⁴⁴ **kako izlazi**⁴⁴⁵ van’)

-*Otac odluči dati ju tome ki dobude **boreći se** B1155* (= ‘Otac je odluči dati onome tko pobijedi **boreći se**’)

-*Jur sunčeni plamen, **vodeći** sobom dan, od zvizd jasnih plamen tačaše 1172-1173* (= ‘Već sunčani plamen **vodeći** sa sobom dan oduzimaše⁴⁴⁶ plamen⁴⁴⁷ od jasnih zvijezda’)

-*Bižec na nižnji stan noć s čarnimi koli, nošaše drugim san 1174-1175* (= ‘Noć s crnim kolima **bježeći** u podzemno⁴⁴⁸ boravište⁴⁴⁹ nošaše drugim⁴⁵⁰ san’)

-*Tako ti svidova svinju da utije pomnja težakova, češuć oko šije 1202-1203* (= ‘Tako ti težakova⁴⁵¹ skrb kroti svinju da je utovi **češuć** je oko šije’)

-*Greduć uprav stazom, dojdose k šatoru 1208* (= ‘**Idući** ravno stazom dođoše k šatoru’)

-*Staje kako gora sobom **ne krećući**, oči ne zatvora, k njoj jih upirući 1214-1215* (= ‘Stajaje kao gora **ne krećući** se, ne zatvaraše⁴⁵² oči **upirući** ih k njoj’)

-*Tako sta **tarnući** serifski gospodin, Medusu kažući njemu Danaje sin 1216-1217* (= ‘Tako **obamirući** sta⁴⁵³ serifski gospodar **kad** mu Danajin sin **pokaza** Meduzu⁴⁵⁴’)

-*Oloferne tako sta kako zakameniv se **gledajući** Juditu B1217* (= ‘Holoferno tako sta⁴⁵⁵ kao okamenivši se **gledajući** Juditu’)

⁴⁴³ /otpustio

⁴⁴⁴ /Siringu

⁴⁴⁵ /Dok izlazi; Čitanje rečenicom sa zasebnim predikatom zbog različitih subjekata radnjama.

⁴⁴⁶ /krađaše (3. l. jd. imperfekta glagola *krasti*).

⁴⁴⁷ /vatru

⁴⁴⁸ /donje

⁴⁴⁹ /prebivalište

⁴⁵⁰ /inima/ ostalima

⁴⁵¹ /seljakova

⁴⁵² Čitanje kao 3. l. jd. imperfekta prema Marulićevu aoristu nesvršenoga glagola *zatvorati* (= ‘*zatvarati, sklapati*’).

⁴⁵³ Čitanje kao 3. l. jd. aorista prema Marulićevu aoristu nesvršenoga glagola *stati* (= ‘*stajati*’).

⁴⁵⁴ Čitanje rečenicom sa zasebnim predikatom zbog različitih subjekata radnjama.

⁴⁵⁵ Čitanje kao 3. l. jd. aorista prema Marulićevu aoristu nesvršenoga glagola *stati* (= ‘*stajati*’).

-*Telo sarši mahom, obraz je gladan, žut, jazik popal prahom, žadan, ližući mut 1266-1267* (= 'Tijelo se ježi⁴⁵⁷, lice je gladno, žuto, jezik je popao⁴⁵⁸ prašinom⁴⁵⁹ ližući talog')

-*Jure od skota mut ožimlju, obhode kupeći ga u skut jer pripuše vode 1268-1269* (= 'Već obilazeći ožimlju mutljag⁴⁶⁰ od stoke, kupeći ga u skut, jer iscrpiše⁴⁶¹ vode')

-*Stada i stad plode klat su odlučili, karv njih ka je gode hlepeč da bi pili, hlepeč da bi jili 1271-1272* (= 'Odlučili su klati stada i mladunčad⁴⁶² stada, žudeći⁴⁶³ da bi pili njihovu krv kakva god da je, žudeći da bi jeli⁴⁶⁴')

-*Primajuć grad i hram, ni pas ne zalane 1293* (= 'Ni pas ne zalaja kad je⁴⁶⁵ osvajao⁴⁶⁶ grad i hram⁴⁶⁷')

-*Tako pod šatori veziri ki stahu govoreći, gori hvale nje dvizahu 1317* (= 'Tako govoreći uzdizahu joj pohvale veziri koji stajahu pod šatorima')

-*Dobro Bog učini... veleći 1328-1330* (= 'Bog dobro učini ...kažući⁴⁶⁸')

-*Da se ne ockvarni jidući ča biše branjeno u zakonu B1346* (= 'Da se ne oskvrne⁴⁶⁹ jedući što bijaše zabranjeno u Svetom pismu⁴⁷⁰')

-*Da parvo ovo je isprosila moleć, molitve dit svoje u noći ishodeć da nitkor, odhodeć: "Kamo ćeš", reče joj, ni opet dohodeć: "Od kud greš? Ča je toj?" 1361-1364* (= 'Ali je najprije moleći isprosila ovo: kad izlazi u noć⁴⁷¹ reći svoje molitve,

⁴⁵⁷ /poput mahovine (= mah)

⁴⁵⁸ /posut

⁴⁵⁹ /prahom

⁴⁶⁰ /talog

⁴⁶¹ /iscrpoše

⁴⁶² /potomstvo

⁴⁶³ /hlepeći

⁴⁶⁴ /žudeći za bilo kakvim pićem, žudeći za jelom

⁴⁶⁵ /Dok je

⁴⁶⁶ /zauzimao

⁴⁶⁷ Čitanje rečenicom sa zasebnim predikatom zbog različitih subjekata radnjama.

⁴⁶⁸ /rekući; Čitanje prema Marulićevu glagolskom prilogu sadašnjemu od svršena glagola *veliti* (= 'kazati, reći').

⁴⁶⁹ /okalja

⁴⁷⁰ /Mojsijevu zakonu

⁴⁷¹ noću

da joj nitko, **kad izlazi**, ne kaže: “Kamo ćeš” niti **kad dolazi**, opet: “Odakle dolaziš? Što je to?”)

-*Ona izhoditi ja k Dragi **slazeći**, k potoku hoditi vodom se **čisteći**, pak **uzlazeći** Bogu se moljaše da puk **slobodeći**, spuni ča mišljaše 1369-1372 (= ‘Ona **silazeći** poče izlaziti k Dragi, ići k potoku **čisteći se** vodom, pa se **uzlazeći** moljaše Bogu da **oslobađajući** puk’ ispuni što namjeravaše⁴⁷²)*

-*Oloferne četvrti dan zva Juditu **hoteći** da s njim pribiva B1376 (= ‘Holoferno četvrti dan zva⁴⁷³ Juditu **želeći** da s njime prebiva⁴⁷⁴’)*

-*Jer će mu prirok bit da žena stoji tuj a on da će živit **želeć** imit njuj 1382 (= ‘Jer će mu biti sramota da tu prebiva⁴⁷⁵ žena, a da će on živjeti **želeći** je imati’)*

-*Gospodin moj **sedeći** počiva, **želeći** obraz tvoj ki suncu odsiva 1385-1386 (= ‘Moj gospodar **sjedeći** počiva **želeći** lice tvoje koje sja kao sunce⁴⁷⁶’)*

-*Kad spusti udice **istežuć** tunjice, mahne gori šibu... ribar 1402-140 (= ‘Ribar...kad spusti udice **istežući** povraze⁴⁷⁷, uzmahnu gore šibu’)*

-*Lota kad pjanost ja, **ne znajuć** spi uz kih, ma njih, kim biše ča, čini sinov svojih 1439-1440 (= ‘Kad Lota obuze pijanstvo, učini majkama svojih sinova one kojima bijaše otac, uz koje **ne znajući** zaspa’)*

-*Egiptskih lonac loj **želeći** ushvali 1447 (= ‘Pohvali **želeći** loj egipatskih lonaca’)*

-*(Aleksandar)... ne htiše jisti, **hteći** i sam umriti, da ini ga pripraviše B1456 (= ‘I sam **htijući** umrijeti ne htijaše jesti, ali ga drugi nagovoriše’)*

-*Saki jest bio neki narod u Persiju kih **budući** vojska mnoga B1464 (= ‘Saki je bio neki narod u Perziji **kojemu je** vojska **bila** brojna⁴⁷⁸’)*

-*Niki, diju, umri vino **pijući** B1466 (= ‘Tkogod, kažu, umrije⁴⁷⁹ **pijući** vino’)*

⁴⁷² /kaniše

⁴⁷³ Čitanje kao 3. l. jd. aorista prema Marulićevu aoristu nesvršenoga glagola *zvati*.

⁴⁷⁴ /boravi/ stanuje

⁴⁷⁵ /stanuje

⁴⁷⁶ Odsivati suncu = ‘sjati kao sunce’.

⁴⁷⁷ /tunje/ tunjice

⁴⁷⁸ /narod s brojnom vojskom; Čitanje rečenicom sa zasebnim predikatom zbog različitih subjekata radnjama.

⁴⁷⁹ 3. l. jd. aorista glagola *umriti* (= ‘umrijeti’)

-*Silan po Rim tarka vlastele koljući, njih blago raztarka kuhačem dajući 1480* (= 'Silan po Rimu trča⁴⁸⁰ **koljući** vlastelu, njihov imetak⁴⁸¹ rasu⁴⁸² **dajući**⁴⁸³ kuharima')

-*Toj ga podtičući Kleopatru ljubi, ženu pušćujući 1481-1482* (= 'To ga **nuka**⁴⁸⁴ da ljubi Kleopatru **ostavljajući** suprugu')

-*Vagav zatvaruć zva inih da gredu van 1504* (= 'Vagav **zatvarajući** pozva druge da iziđu')

-*Pojdoše zanose tud-ovud nogami, sami se nadnose kimljući glavami 1509-1510* (= 'Pođoše zanoseći tamo-amogama, sami se **naginjući**, kimajući glavama')

-*Speći ga tako vid Judit...Abri svojoj...reče 1535* (= 'Judita ga tako vidjevši **dok je spavao**⁴⁸⁵ ...reče...svojoj Abri')

-*Kako ga ubi jednom rukom za vlase uhitiv ga, a drugom koljući B1568* (= 'Kako ga ubi, jednom ga rukom uhativši za kosu a drugom **koljući**')

-*Hronu, strepi sobom ležeći on uznač 1569* (= 'On **ležeći** nauznač zahropta i trgnu se')

-*Prikla ga steć uza nj 1580* (= 'Prikla ga **stojeći** uza nj')

-*Ne mneći jur nitkor da ju on sčeka zbor 1606-1607* (= 'Nitko **ne mišljaše**⁴⁸⁶ da je već čeka ono mnoštvo')

-*Slaveć njegov pristol, Juditu hvališe 1636* (= 'Hvališe⁴⁸⁷ Juditu **slaveći** njegovo prijestolje')

-*Suzi, radosno uzdiše videć konac tuzi kakono ki upuzi u porat jur mneći da ga val pogruzi – vitar strašno dmeći 1638 -1640* (= 'Plače⁴⁸⁸, radosno uzdiše **videći**

⁴⁸⁰ Čitanje kao 3. l. jd. aorista prema Marulićevu aoristu nesvršenoga glagola *tarkati*(= 'trčati').

⁴⁸¹ /blago, bogatstvo

⁴⁸² /razdijeli

⁴⁸³ /dijeleći

⁴⁸⁴ /potičući

⁴⁸⁵ Čitanje rečenicom sa zasebnim predikatom zbog različitih subjekata radnjama.

⁴⁸⁶ Čitanje rečenicom sa zasebnim predikatom zbog različitih subjekata radnjama.

⁴⁸⁷ Čitanje kao 3. l. jd. aorista prema Marulićevu aoristu nesvršenoga glagola *hvaliti*.

⁴⁸⁸ /suzi

kraj muc⁴⁸⁹ kao onaj koji napokon doplovi⁴⁹⁰ u luku već **misleći** da ga vjetar strašno **dušuci** potopi⁴⁹¹ valom')

-*Raduje se steći, zgibil koj ubiže u sebi misleći, ter spasen ku stiže 1641-1642* (= 'Stojeći i misleći o pogibli kojoj umaknu raduje se u sebi i spasu koji dostiže⁴⁹²')

-*Prija viru židovsku...videći moć Boga izraelskoga B1676* (= 'Videći moć⁴⁹³ izraelskoga Boga...primi židovsku vjeru')

-*Njih okoli, totu vas videće, zbuče se 1693-1694* (= 'Njihovi tabori⁴⁹⁴ će se uzbuniti⁴⁹⁵ videći vas tu')

-*Poli šatora hodeće i ščiti kućeće budu budit njega 1696* (= 'Buditi će ga hodeći⁴⁹⁶ kraj šatora i bućeci⁴⁹⁷ štitovima').

Vide ga prez glave ležeći 1698 (= 'Vide ga kako leži⁴⁹⁸ bez glave')

-*Vi kad jih bižeći od zgoru vidite, tad smini hiteći na njih oborite 1700-1701* (= 'Kad ih vi vidite bježeći odozgo, tada odvažni⁴⁹⁹ žureći na njih navalite')

-*Oružjem koporu, Oloferna zbučit hteć 1732-1733* (= 'Lupaju⁵⁰⁰ oružjem htijući⁵⁰¹ uzbuniti Holoferna')

-*Poposliši, mneć da spi s Juditom 1741* (= 'Misleći da spava s Juditom, osluhnu')

-*Dimajući garbun jidrom paha, huhće 1760* (= 'Jugozapadni vjetar pušuci vijori⁵⁰² jedrom, huji')

-*Vidiv da bani asirski odbigoše...vičući stekoše 1774* (= 'Vidjevši da pobjegoše asirski banovi...sletješe vičući')

⁴⁸⁹ /tuzi/ žalosti/ jadu

⁴⁹⁰ /upuza

⁴⁹¹ 3.l. jd. aorista

⁴⁹² /dosegnu

⁴⁹³ /snagu

⁴⁹⁴ /logori

⁴⁹⁵ Buduća je radnja izrečena prezentom svršena glagola *zbučiti se* (= 'uzbuniti se').

⁴⁹⁶ /Koji hode kraj šatora

⁴⁹⁷ /Koji buče štitovima

⁴⁹⁸ /Gdje leži; Čitanje rečenicom sa zasebnim predikatom zbog različitih subjekata radnjama.

⁴⁹⁹ /smioni/ hrabri

⁵⁰⁰ /tuku/ udaraju

⁵⁰¹ /želeći

⁵⁰² /maše

Stižući bodoše mnogih šćipačami, mnogih posikoše po pleću sabljami 1778-1779 (= 'Stižući bodoše mnoge kopljima, mnoge posjekoše sabljama po plećima')

-*Ki to zuste tičući po mistih 1789* (= 'Koji to dojav⁵⁰³ hiteći⁵⁰⁴ po mjestima')

-*Ter ti jih tiraše, derući, bijući gdi su njih mejaše deri dopirući 1792-1793* (= 'Pa ti ih tjeraše mlateći⁵⁰⁵, tukući, dopirući čak do njihovih granica⁵⁰⁶')

-*Meu tim slazući od Betulije, ki grada čuvajući ostali bihu svi...mnogu pratež ondi razuzeše u hust 1794-1797* (= 'Svi koji među tima silazecima od Betulije, koji bijahu ostali čuvajući grad...razgrabiše⁵⁰⁷ mnoge stvari⁵⁰⁸')

-*Hvalu Bogu dali u pisnih pojući tance su igrali svitila žegući, hvalu još dajući dilu Juditinu, kim dobivajući skupiše litinu 1824-1827* (= 'Hvalili Boga pjevajući u popijevke⁵⁰⁹, igrali⁵¹⁰ plesove paleći⁵¹¹ svjetiljke, još hvaleći Juditino djelo kojim pobjeđujući skupiše plijen')

-*(Eliakim) noseć smočen isop kropljaše 1831* (= 'Kropljaše noseći smočeno kropilo⁵¹²')

-*Pop jih očišćaše škropeći vodom...močeći u njoj isop 1831* (= 'Svećenik ih očiščavaše škropeći vodom...namačući⁵¹³ u njoj kropilo⁵¹⁴')

-*Laglje je ner tomu ki steć meu svojimi pričaše svakomu 1868-1869* (= 'Lakše je nego onome koji stojeći među svojima priječaše⁵¹⁵ svakome')

-*Ovi sam bižeći, pribiže k Jaheli 1869* (= 'Bježeći sam ovaj prebježe k Jaeli')

-*(Jahela) ka budući od puka izraelskoga, čineći se da ga će skriti ...ubi ga 1869* (= 'Jaela, budući da je bila izraelskoga roda, pretvarajući se⁵¹⁶ da će ga skloniti⁵¹⁷ ...ubi ga')

⁵⁰³ /izuste

⁵⁰⁴ /trčeći/ jureći

⁵⁰⁵ /ubijajući

⁵⁰⁶ /međaša

⁵⁰⁷ /raznesoš

⁵⁰⁸ /robu/ imetak/ prtljagu

⁵⁰⁹ /pjesme

⁵¹⁰ /skakali/ skakutali/ plesali

⁵¹¹ /žegući

⁵¹² /isop/ miloduh

⁵¹³ /močeći

⁵¹⁴ /isop/ miloduh

⁵¹⁵ 3. l. jd. aorista nesvršenoga glagola *prititi* (= 'prijetiti').

⁵¹⁶ /pričinjajući se

⁵¹⁷ /zakloniti/ skriti

-*Siba smetnju učini protiv Davidu, hteći gospodovati B1870* (= 'Želeći⁵¹⁸ vladati Šeba se pobuni protiv Davida')

-(*Hekuba*) *čineći se nič otajno govorit Polinestoru, kralju od Tracije, nos mu odgrize B1881* (= 'Pretvarajući se da mu nešto tajno govori, odgrize nos kralju Tracije Polinestoru')

-(*Polidora*) *k njemu biše poslao Prijam...bojeći se B1881* (= 'Prijam bijaše poslao k njemu...bojeći se')

-(*Semiramis*) *kose pletući, ču da se je Babilon od nje odvrgao B1893* (= 'Pletući kose ču da se je Babilon od nje odvrgao')

-*One ne htiše, hoteći i one braniti grad B1912* (= 'One ne htijaše⁵¹⁹ htijući i one braniti grad')

-*Ni svojoj sili, ni svomu blagu broj reći ste umili, živeći u pokoj 1926-1927* (= 'Živeći u miru niste znali⁵²⁰ reći broja svojoj snazi⁵²¹ ni svome blagu⁵²²')

-*Ova hvaleć Boga radosno pojaše 1967* (= 'Ova radosno pjevaše hvaleći Boga')

-(*Htiti su*) *inim dati rane, svih smartno sikući daBog naš nas brane, njih slomi tukući sile njih hoteći da budu smetene 1982-1985* (= 'Htjeli su ...drugima zadati rane sve ih na smrt sijekući, ali naš Bog braneći nas tukući slomi njih želeći da njihove vojske budu smetene')

-*Čut bi...vijanje plača njih bižeći po travu kad vidiše mojih ki jih tukoše svih, goneći kako skot 2002-2004* (= 'Bijaše čuti⁵²³ ...zavijanjanje njihova plača, bježeći po travi kad vidješe moje koje ih tukoše⁵²⁴ sve ih goneći kao stoku')

-*Naši jih deraše, oni predajući, naši jih rizaše, oni se ne rvući 2008-2009* (= 'Naši mlatiše⁵²⁵ njih koji se bojaše⁵²⁶, naši rezaše⁵²⁷ njih koji se ne boriše⁵²⁸')

⁵¹⁸ /htijući

⁵¹⁹ Čitanje kao 3. l. jd. aorista prema Marulićevu aoristu nesvršenoga glagola *htiti*.

⁵²⁰ /umjeli

⁵²¹ /sili

⁵²² /bogatstvu/ imetku

⁵²³ /čulo se

⁵²⁴ Čitanje kao 3. l. mn. aorista prema Marulićevu aoristu nesvršenoga glagola *tući*.

⁵²⁵ /deraše/ ubijaše: U izvorniku i u čitanju 3. l. mn. aorista nesvršena glagola *derati* (= 'mlatiti, ubijati').

⁵²⁶ /strašiše/ predaše; Čitanje rečenicom sa zasebnim predikatom zbog različitih subjekata radnjama.

⁵²⁷ U izvorniku i u čitanju 3. l. mn. aorista nesvršenoga glagola *rizati* (= 'rezati').

⁵²⁸ hrvaše/ boriše; U izvorniku i u čitanju 3. l. mn. aorista nesvršenoga glagola *rvati se* (= 'hrvati se, boriti se').

-*Zato sad **pojući** recmo u radosti 2010* (= 'Zato sad **pjevajući** recimo u radosti')

-*Da strah u kih je tvoj, **boječ se zgrišiti**, ti jim ćeš dat pokoj 2016-2017* (= 'Ti ćeš dati počinak⁵²⁹ onima **koji se boje zgriješiti**⁵³⁰, jer je u njima tvoj⁵³¹ strah')

-*Hteć barzo tamo dojt, putem se varviše 2024* (= 'Htijući što brže tamo doći nadirahu putem')

-*Klanjahu se puci **moleć** Gospodina 2035* (= 'Narodi se klanjahu **moleći** Gospodina')

-*Tri miseci side u Jerosolimi, tuj **pijući** i jide, Judita... blagdane radosti čini 2046-2050* (= 'Judita boraveći tri mjeseca u Jeruzalemu, tu **pijući** i jedući ... svetkuje blagdane radosti')

-*(Lakesis tumači se ždribnica jer ždribe miče života našega **potežući** žicu s preslice, Kloto vartnica jer varti vretenom **sučući** tuj žicu. B2061* (= 'Lahesa se tumači⁵³² suđenicom⁵³³ jer pokreće⁵³⁴ ždrijeb našega života **potežući**⁵³⁵ nit⁵³⁶ s preslice, Kloto vrtjelicom jer vrti vretenom **sučući** tu nit')

-*(Atropos) čini konac života našega žicu tu **pririzujući** B2061* (= 'Prerezujući tu žicu okončava naš život')

-*Smotanu žicu pririzuje svemu **čineći** konac B2062* (= 'Prerezuje smotanu žicu **čineći** svemu kraj')

-*Trudne jur bihu Juditin život **predući** jer ona dugo živi B2061* (= 'Već bijahu umorne **upravljajući** Juditinim životom jer ona dugo poživl')

-*Utišit se ne će, Judita, za tobom puk ov, jer **ležeće** ne ć'ga prijat s sobom 2074-2075* (= 'Judita, ovaj se puk neće utješiti za tobom, jer ga, **ležeća**⁵³⁷, nećeš uzeti⁵³⁸ sa sobom')

⁵²⁹ /pokoj

⁵³⁰ Čitanje rečenicom sa zasebnim predikatom zbog različitih subjekata radnjama.

⁵³¹ /Božji/ strah od tebe/ strah od Boga

⁵³² /objašnjava se

⁵³³ /ždrjebnicom

⁵³⁴ /miče/ pomiče

⁵³⁵ /vukući

⁵³⁶ /žicu

⁵³⁷ /Ti koja ležiš

⁵³⁸ /primiti/ prihvatiti

-*Tako žaleć stahu 2108* (= 'Tako **tugujući**⁵³⁹ stajahu')

(c) Čitanja glagolskih oblika s nepromjenjivim dočetakom *-je* dodanim infinitivnoj osnovi:

-*Bistro se metahu igraje nogami 173* (= 'Hitro se zabacivahu **igrajući** nogama')

-*Plaho ti bedrami pojdihu svartaje...stegna podžimaje 265-266* (= 'Plaho⁵⁴⁰ ti odlažahu **poigravajući**⁵⁴¹ bedrima...**podžimljući**⁵⁴² stegnima')

-*Svim se pojimaje, rekai bi lećahu, tla ne doticaje 267* (= 'Rekao bi, lećahu **propinjući** se svime, ne **dotičući** tla⁵⁴³')

-*U gradu snesoše žita za potribu, u toj vrime loše čekaje pogibu 432-433* (= 'U to zlo vrijeme **čekajući** pogibao donesoše u grad žita za potrebu')

-*Ovi li koji daje se oholosti ka se ne pristoji, još nima milosti 485-486* (= 'Ovaj još nema milosti stalno **se podajući**⁵⁴⁴ nedostojnoj⁵⁴⁵ oholosti')

-*Uzdaje se u gore al u bogu nikom da njima pomore 659-660* (= 'Uzdajući se u planine ili kakva⁵⁴⁶ boga da im pomogne')

-*Svi Boga hvaleći, Akiora nukaje, Akiora tišeći, Akiora gledaje, li njega svidaje da se ne zlovolji, u Boga uzdaje, Bogu da se moli 743-746* (= 'Svi hvaleći Boga, **nukajući** Akiora, tješeći Akiora, **gledajući** Akiora, stalno ga **bodreći** da se ne zlovolji, da se moli Bogu **uzdajući** se u Boga')

-*Svartaje nogami dvorno pristupahu, segaje rukami 752-754* (= 'Udvorno pristupahu **obrćući**⁵⁴⁷ nogama, **dodajući**⁵⁴⁸ rukama')

-*I svim nam laglja je od meča smart vidit ner se mučit zjaje, a nimat ča popit 839-840* (= 'Svima nam se čini lakša smrt od mača, nego da se mučimo **zijevajući**, a nemamo što⁵⁴⁹ popiti')

⁵³⁹ /žaleći/ žalujući

⁵⁴⁰ /brzo

⁵⁴¹ /poskakujući

⁵⁴² /stišćući

⁵⁴³ /tlo

⁵⁴⁴ /Koji se podaje

⁵⁴⁵ /Koja se ne pristoji

⁵⁴⁶ /ikakva

⁵⁴⁷ /okrećući

⁵⁴⁸ /sežući/ pružajući

⁵⁴⁹ /štogod/ bilo što/ išta

-*Bog nas bije hlanje nere dostojimo, sarčno na nas zvanje da ga se bojimo* 975-976 (= 'Bog nas udara⁵⁵⁰ blaže⁵⁵¹ nego li zaslužujemo, usrdno⁵⁵² nas **pozivajući** da ga se bojimo')

-*Svak te spovidaje, reče: "Ovo je Bog"* 1078 (= 'Svatko **priznajući**⁵⁵³ tebe kaže: "Ovo je Bog"')

-*Gledaje nje svitlost svi se zamamiše* 1205 (= 'Svi se pomamiše **gledajući** njezinu svjetlost')

-*Centaure pobi Peritov s Lafiti, jer hvataje zubi, jer pjani i siti...za žene zaditi ne sramovaše se* 1457-1460 (= 'Peritov s Lapitima pobi Centaure jer se **hvatajući** zubima...ne sramiše⁵⁵⁴ dirnuti u žene, budući da su bili pijani i siti')

-*Idošē na svoj stan, sobom teturaje jerbo ne jedan žban popiše spijaje* 1505-1506 (= 'Vratiše se u nastambu **teturajući**, jer **ispijajući** ne popiše samo jedan pehar⁵⁵⁵')

-*Redom začinjaje zdravicu obnose, jednu popijaje, a drugu donose* 1507-1508 (= '**Pjevajući** redomice⁵⁵⁶ obređivaju zdravicu, jednu **ispijajući**, a drugu donoseći')

-*Jaše napijati, Bogu hvale daje* 1810 (= 'Stadoše nazdravljati **hvaleći** Bogu')

-*(Jaše) veseli stati, redom počitaje, gdi ki dostizaje biše koga ubil, gdi ki priticaje biše put zaskočil* 1811-1813 (= 'Počeše se veseliti redom se **hvaleći** gdje tko bijaše koga ubio **dostižući** ga, gdje tko bijaše zaskočio put **pritičući**⁵⁵⁷ kome')

(C) U Marulićevoj se *Juditi* ostvaruju oblici izvedeni od glagolskih osnova s morfonemom -ć kojemu je dodan imenički nastavak sa značenjem gramatičkoga broja, roda i padeža. Ti oblici morfološki i sintaktički funkcioniraju kao pridjevi imeničkim riječima, odnosno najbliži su oblicima i funkciji starojezičnoga aktivnoga prezentova participa, zbog čega ih autor *Rječnika* pokatkad u zagradi i objašnjava formulacijom za značenje pridjeva 'onaj/ oni koji.. '.

⁵⁵⁰ /bije/ tuče

⁵⁵¹ /manje/ lakše

⁵⁵² /svesrdno

⁵⁵³ /Tko te priznaje/ Tko te isповijeda

⁵⁵⁴ /stidješe; 3. l. mn. aorista prema Marulićevu aoristu nesvršenoga glagola *sramovati se* (= 'sramiti se, stidjeti se').

⁵⁵⁵ /drveni sud

⁵⁵⁶ /po redu/ redom

⁵⁵⁷ /pritrčavajući/ nadolazeći

-*Hoteći tvomu otačastavu, obojega jazika dobro umiću, dar prikazati, odlučih*
U (= 'Želeći prikazati dar tvome očinstvu, **umješnome**⁵⁵⁸ u obama jezicima, odlučih')

-*Haj ufajućih u te 707* (= Gmn. 'Briga **uzdajućih** se u tebe'),

-*Nehaj ufajućih u se 708* (= Gmn. 'Nehaj **uzdajućih** se u se'),

-*Prid Oloferna stav, sideća na pristoj 1226* (= Gjd. 'Stavši pred Holoferna **sjedećega** na prijestolju'),

-*Ona posta biti slovuća po svitu 2054* (= Njd. ž. r. 'Ona postade **čuvena**⁵⁵⁹ po svijetu').

La lettura delle forme verbali con terminazione invariabile
nella *Judita* di Marulić

Riassunto

Muovendo dal Vocabolario della *Judita* di Marulić a cura di Milan Moguš (2001), l'autrice presenta nel suo articolo la lettura nella lingua croata standard contemporanea della semantica dei participi attivi storico-linguistici, che nella *Judita* sono forme polimorfe e molto frequenti.

Reading verbal forms with inalterable ending in Marulić's *Judita*

Summary

Taking the *Rječnik Marulićeve Judite* (The Vocabulary of Marulić's *Judita*) by Milan Moguš (2001) as a starting point, the author of the article offers reading language-historical active participles, polymorphic and very frequent forms from *Judita* in the modern Croatian standard language of semantics.

Podaci o autoru:

Iva Lukežić, red profesor na Odsjeku za kroatistiku Filozofskoga fakulteta u Rijeci, Trg J. Klobučarskoga 1. Kućna adresa: Grobnik 5, 51 219 Čavle, tel.: 051/ 259 632

⁵⁵⁸ /vješnome/ iskusnome

⁵⁵⁹ /slavna/ glasovita